

Riksdagens protokoll

1994/95:85

Tisdagen den 4 april

Kl. 14.00 – 16.14

Protokoll
1994/95:85

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 29 mars.

2 § Meddelande om frågestunden den 18 april

Talmannen meddelade att frågor som skulle besvaras vid frågestunden tisdagen den 18 april skulle lämnas in till kammarkansliet senast tisdagen den 11 april kl. 13.30.

3 § Meddelande om svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 1994/95:87

Till riksdagen

Beträffande interpellation 1994/95:87 av Chris Heister om laboratorieprover får jag meddela att jag inte kan besvara denna inom fyra veckor.

Skälet härtill är att en debattdag som passar både interpellanten och mig inte gått att finna under denna tidsperiod.

Jag kommer att besvara interpellationen den 8 maj 1995.

Stockholm den 30 mars 1995

Ingela Thalén

4 § Svar på fråga 1994/95:414 om ersättning till vittnen

Svar på frågor

Anf. 1 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Ragnhild Pohanka har frågat mig om det finns några planer på att höja ersättningen till den som vittnar inför domstol.

Jag vill inledningsvis framhålla att vittnesbevisning intar en central roll i vårt rättssystem. Detta gäller inte minst i brottmål, där vittnesbevisningen ofta är den viktigaste bevisningen. Den obenägenhet att

vittna, kanske på grund av rädsla, som på senare tid brett ut sig i vårt samhälle inger därför oro och kan i ett längre perspektiv sägas äventyra rättssäkerheten. Såvitt framgår av Ragnhild Pohankas fråga är det mot denna bakgrund som hon undrar om det finns planer på att höja vittnesersättningen.

Jag vill här erinra om att enligt svensk rätt är var och en som inte är part i ett mål i princip skyldig att vittna om vad han eller hon har iakttagit. Vittnesplikten är alltså en samhällsplikt som gäller alla.

På uppdrag av dåvarande justitieministern Gun Hellsvik har en särskild utredare undersökt vilka åtgärder som skulle kunna förbättra situationen för bl.a. vittnen i domstol och lämnat förslag till olika sådana åtgärder. Uppdraget har redovisats i promemorian Vittnen och målsägande i domstol (Ds 1995:1). I promemorian föreslås bl.a. en straffskärpning när det gäller övergrepp i rättsak och att domstolen i vissa fall skall kunna förordna en särskild stödperson för ett vittne. I promemorian föreslås också en höjning av ersättningen för förlorad arbetsförtjänst och för övernattningskostnad.

Promemorian remissbehandlas för närvarande. Remisstiden går ut om en månad. Jag kommer i sedvanlig ordning att avvakta remissomgången innan jag tar ställning till den fortsatta behandlingen av utredarens förslag. När det gäller vittnesersättningens storlek vill jag rent allmänt erinra om det hårt ansträngda ekonomiska läge som landet befinner sig i och som för rättsväsendets del innebär att det under innevarande mandatperiod skall sparas 1 miljard kronor. Detta kommer oundvikligen att sätta sina spår i all verksamhet inom domstolsväsendet, även när det gäller vittnesersättningen. På Ragnhild Pohankas fråga vill jag därför svara att det nu inte finns några planer på att höja vittnesersättningen.

Ragnhild Pohankas fråga berör egentligen inte bara ersättningens storlek utan även andra orsaker till att människor är obenägna att vittna. Jag tänker då på den alltmer utbredda rädslan för att som vittne utsättas för repressalier i form av hot och våld. Som jag den 6 december i fjol framhöll här i kammaren måste samhället reagera kraftfullt mot dem som med hot eller andra metoder försöker hindra rättvisan från att ha sin gång. Jag är uppmärksam på vittnenas situation och beredd att verka för de lagstiftningsåtgärder som kan visa sig vara nödvändiga för att tillförsäkra vittnen säkerhet och skydd.

Anf. 2 RAGNHILD POHANKA (mp)

Fru talman! Jag får tacka för det utförliga svaret. Det är just med anledning av remissen som jag ställt min fråga. Jag har inte läst hela promemorian men delar av den. Precis som ministern nämner i sitt svar ligger det en djupare oro bakom min fråga än enbart det som gäller vittnesersättningens storlek. Det största dilemmat gäller naturligtvis dem som är rädda för att bli utsatta för repressalier.

Det kan gälla affärer med narkotika eller svarta pengar, men det kan också gälla misshandel olika ligor emellan, mobbning och bråk mellan ungdomsgäng, från vilka man hotar att märka någon. Det kan även

gälla misshandel av kvinnor eller barn i en familj, där man av rädsla eller falsk lojalitet tar tillbaka sina vittnesmål.

Hela vårt rättssamhälle är beroende av att vittnen ställer upp och vågar stå för sina vittnesmål. Min fromma förhoppning var att en ökad vittnesersättning kanske skulle göra det möjligt för ytterligare vittnen att ställa upp och därmed åstadkomma en förbättring. Naturligtvis tror jag inte att pengar kan ge effekt, om det är fråga om en verklig och befogad rädsla, utan då måste skydd sättas in. Men det finns också människor som får avstå från en hel del pengar för att vittna, t.ex. på grund av långa resor. Jag har t.ex. hört om ett fall där en person från Värmland var tvungen att övernatta i samband med sitt vittnesmål. Kanske skulle pengar tjäna som en liten morot att ställa upp för människor som är mycket ovana inför domstolar, kanske för personer som aldrig har varit inför en sådan.

Jag har nu fått svaret att detta inte är möjligt i nuvarande ekonomiska läge, och jag får böja mig inför det beskedet.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1994/95:418 om utredning av påstådd rasdiskriminering

Anf. 3 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Alice Åström har frågat mig vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att komma till rätta med de allvarliga missförhållanden som påstås råda inom polis- och åklagarmyndigheter när det gäller utredning av brott som har rasistiska motiv. Bakgrunden till Alice Åströms fråga är bl.a. en artikel införd i en av våra dagstidningar, där artikelförfattaren påstår att brottsanmälningar såsom rasdiskriminering på restauranger antingen blir liggande tills de preskriberas eller också leder till beslutet "brott ej styrkt".

Alice Åström åberopar också vad Diskrimineringsutredningen kom fram till år 1984 angående dessa brottsutredningar.

Jag kan, fru talman, naturligtvis inte gå in och kommentera hur åklagare och polis sköter sitt arbete i enskilda ärenden, men jag vill ändå här betona att det är angeläget att dessa utredningar bedrivs effektivt och att även denna typ av brottslighet beivras. Det är därför jag med tillfredsställelse kan konstatera att biträdande riksåklagaren tagit initiativ till en generell översyn av hur denna typ av ärenden handläggs.

Då Alice Åström, som framställt frågan anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav talmannen att Ulla Hoffmann fick delta i överläggningen.

Anf. 4 ULLA HOFFMANN (v)

Fru talman! Jag tackar statsrådet Freivalds för svaret. En näringsidkare som diskrimineras på grund av etniskt ursprung eller ras bryter mot 16 kap. 9 § brottsbalken. Det finns alltså ett lagrum för detta, och

Prot. 1994/95:85
4 april

Svar på frågor

det handlar därmed också om de prioriteringar som görs av åklagare och polis.

Det är en skrämmande artikel som Jesús Alcalá har skrivit. Den visar på sådant som vi kallar fördomar, men som egentligen är domar, hos dörrvakter, poliser och åklagare. Enligt artikeln gör dörrvakterna sådant därför att de har förväntat sig ett visst beteende, och polisen gör utredningar som är undermåliga. Det går t.o.m. så långt att polisen helt i strid med lagen själv fattar beslut om att lägga ned förundersökningen. Åklagarämbetet prioriterar inte de här brotten, vilket gör att de ofta preskriberas.

Diskriminering på grund av ras eller etniskt ursprung äger inte enbart rum vid krogar utan utövas också av bostadsföretag som ständigt diskriminerar invandrare. År 1984 gjordes en diskrimineringsutredning, och redan den tog upp det som påvisas i Dagens Nyheters artikel. På elva år med regeringar av både socialdemokratiskt och borgerligt slag har det alltså inte hänt något.

Likhet inför lagen är en rättighet i en demokrati, och den gäller även de invandrade. Brott mot 16 kap. 9 § brottsbalken måste därför få en annan prioritering hos polis och åklagare. Om dessa brott inte prioriteras, skjuter man ut de invandrade från samhället, vilket ytterligare förstärker den segregation som regeringen på andra områden vill förhindra.

Jag tycker därför att det vore rimligt att regeringen i väntan på den generella översynen inbjuder rikspolischefen och riksåklagaren för överläggningar om vad som kan göras för att komma till rätta med diskriminering och därmed visar vilken vikt som regeringen lägger vid etnisk diskriminering.

Anf. 5 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Det är ju ytterst myndigheterna själva som har att besluta hur de skall hantera sina resurser, hur de prioriterar i sitt arbete och hur de lägger upp det. Jag delar helt uppfattningen att detta är en brottstyp som vi har all anledning att vara mycket uppmärksamma på. Den har mycket negativa effekter och allvarliga konsekvenser, som bl.a. rasism och våldsbrott, i vårt samhälle.

Därför är det angeläget att den här typen av brott beivras. Därför är jag tillfredsställd med att riksåklagaren kommer att se över rutinerna när det gäller åklagarnas hantering av den här typen av ärenden. Jag har dessutom inhämtat information om att rikspolischef Björn Eriksson i samtal med diskrimineringsombudsmannen har uttalat den uppfattningen att detta är brott som måste prioriteras inom polisen. Givetvis är det den enskilda polismyndighetens chef i varje område som har att avgöra huruvida en fråga skall behandlas med förtur eller inte. Men jag tror att uppmärksamhet och debatt kring frågan kan få de inblandade att känna ett ansvar i sin tjänsteutövning och tillmäta dessa frågor den betydelse som de faktiskt har.

Anf. 6 ULLA HOFFMANN (v) Fru talman! Det tycker jag var ett bra svar. Det är riktigt att myndigheterna skall sköta sig själva. Men när det samtidigt slås larm om missförhållanden ligger det på oss att reagera.

Statsrådet sade att en debatt nu kommit i gång. Det var precis vad som var avsikten med frågan. Den här frågan skall prioriteras och uppmärksammas så att det blir en ändring.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1994/95:85
4 april

Svar på frågor

6 § Svar på fråga 1994/95:419 om kostnaderna för vissa materielbeslut

Anf. 7 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)

Fru talman! Förste vice talman Anders Björck har frågat mig om kostnaderna för vissa materielprojekt. Frågan gäller ubåt 90 och haubits 77.

Regeringen beslutade i juli 1990 att anskaffa tre ubåtar inom en kostnadsram av 2 512 000 000 kr. Regeringen beslutade också att anskaffningen skulle inrymmas i en oförändrad ekonomisk nivå och föreskrev att hänsyn skulle tas till detta av Försvarsmakten i programplanen för perioden 1991/92–1996/97.

Regeringen beslutade i februari 1990 om anskaffning av haubits 77 B med ammunition inom en kostnadsram av högst 1 030 000 000 kr. Regeringen föreskrev i samma beslut i detalj hur finansieringen skulle ske.

Anf. 8 Förste vice talman ANDERS BJÖRCK (m)

Fru talman! Jag ber att få tacka försvarsministern för svaret på min fråga. Bakgrunden är den att det har förekommit en mycket oseriös och osaklig debatt om olika kostnadsfrågor inom försvaret. Det har talats om svarta hål på ett sätt som visar en ganska djup okunnighet om försvarsekonomiska frågor.

Jag kan konkretisera försvarsministerns ganska så kryptiska svar. Sanningen är den att när jag tillträdde som försvarsminister den 4 oktober 1991 hade jag att ta över extra kostnader på 1,5 miljarder kronor utom ram som just hade beslutats av den socialdemokratiska regeringen. Det gällde ubåt 90 och haubits 77 B, en tilläggsbeställning, och ett par övriga materielprojekt på 1,5 miljarder kronor som den socialdemokratiska regeringen alltså beslutat om utom ram därför att man ville, som det har uppgivits, klara av sysselsättningsproblemen på ett antal orter med försvarsindustri. Det är säkert vällovligt, men jag reagerar mycket starkt mot att behöva höra att det inte fanns några svarta hål när jag tillträdde.

Nu är min direkta fråga till försvarsministern: Kan försvarsministern bekräfta att de kostnader som det fattades beslut om utom ram var på 1,5 miljarder kronor och att t.ex. ubåt 90 hade avstyrkts av marinchefen om han inte fick tilläggspengar, vilket alltså icke blev fallet?

Anf. 9 Förvarsminister THAGE G PETERSON (s)

Fru talman! I 1987 års förvarsbeslut var inriktningen att anskaffa ubåt 90. När Försvarets materielverk gjorde sin framställning till regeringen om att få anskaffa tre ubåtar inom en kostnadsram på 2,5 miljarder kronor, anmälde man från marinens sida att medel fanns inplanerade till nästa förvarsbeslut och att det därefter var möjligt att omplanera inom Förvarsmaktens medelsram. Överbefälhavaren däremot anmälde för sin del att systemet var operativt betydelsefullt och hade god effekt även inom det fredstida ubåtsskyddet men att en anskaffning endast kunde tillstyrkas under förutsättning att Förvarsmakten i nästa förvarsbeslut tilldelades en ekonomisk ram som rymde ubåtssystemet. Mot den bakgrunden angavs förutom i regeringsbeslutet även i planeringsanvisningarna till Förvarsmakten att Förvarsmakten skulle beakta anskaffningen i sin planering.

När det gäller finansieringen av haubitsar och ammunition på ca 1 miljard kronor tillstyrkte ÖB köpet av ammunitionen. För haubitsarna föreskrev regeringen i detalj hur finansieringen skulle ske, så att förvarsbeslutets inriktning inte skulle påverkas.

Anf. 10 Förste vice talman ANDERS BJÖRCK (m)

Fru talman! Läget var faktiskt det att beslutet om ubåtar fattades i februari 1991. Då hade inget förvarsbeslut fattats, och det kom inte heller att fattas något beslut under våren 1991 därför att den dåvarande förvarskommittén, den s.k. Åbergska utredningen FK 88, havererade. Förvarsbeslutet sköts ett år framåt.

Kan förvarsministern förneka att beslut togs under 1991 om materielbeställningar som sammanlagt innebär merkostnader på 1,5 miljarder kronor? Är vi oense om detta, tycker jag att frågan bör få utredas av opartiska experter.

Anf. 11 Förvarsminister THAGE G PETERSON (s)

Fru talman! Vad jag har införskaffat för uppgifter är följande. Anskaffningen av ubåt 90 och tilläggsbeställningen av haubits 77 finansierades i vanlig ordning inom de ekonomiska ramar som beslutades av riksdagen på försommaren 1992 i förvarsbeslutet 1992. I regeringens proposition 1991/92:102 inför detta beslut, undertecknad av dåvarande förvarsminister Anders Björck, finns inga klagomål över de materielprioriteringar som den tidigare regeringen gjort, utan tvärtom positiva omdömen om landets förmåga att producera såväl ubåtar som artilleripjäser. Av en skriftväxling mellan Förvarsdepartementet och konstitutionsutskottet den 9 mars 1994 framgår klart att det styrningssystem som tillämpats av statsmakterna för det militära försvaret innebär att ubåt 90 var finansierad vid tidpunkten för beställningen. Det är de uppgifter som jag har kunnat ta fram.

Anf. 12 Förste vice talman ANDERS BJÖRCK (m)

Fru talman! Jag kan konstatera att vi är oense och att frågan bör bli föremål för en opartisk utredning. Läget var alltså det att beslut som omfattade extra kostnader utom ram på 1,5 miljarder kronor togs av

den dåvarande socialdemokratiska regeringen på våren 1991. Jag fick effektuera dessa. Jag ropade inte på mamma eller på hjälp. Jag talade inte om svarta hål. Jag gjorde ett flertal uttalanden i massmedierna om det otillfredsställande med detta. Men det fanns inget ytterligare att göra. Bindande kontrakt var skrivna i det läget. Jag tyckte inte att det ankom på mig att i en proposition eller annorledes börja skylla på min företrädare, för jag håller mig för god för sådant. Men jag gjorde ett flertal offentliga markeringar.

Prot. 1994/95:85
4 april

Svar på frågor

Anf. 13 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)

Fru talman! Jag har inte i mitt svar skylld på någon. Jag har bara konstaterat hur det förhåller sig med finansieringen av de materielbeställningar som förste vice talman Anders Björck har ställt sin fråga om. Jag har vidarebefordrat i kammaren uppgifter om hur dessa beslut fattades och hur beställningarna finansierades. Det är uppgifter som jag fått av mina medarbetare på Försvarsdepartementet, duktiga medarbetare som vi båda två känner mycket väl.

Anf. 14 Förste vice talman ANDERS BJÖRCK (m)

Fru talman! På den sistnämnda punkten vill jag helt instämma med försvarsministern. Vi skall uppenbarligen få en fortsatt debatt om försvarsekonomiska frågor. Men slutsatsen av den här debatten bör väl ändå bli att någon form av opartisk granskning av detta bör komma till stånd. Om inte försvarsministern tar initiativet till det är det väl mig tilllåtet att i annat forum göra det.

Anf. 15 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)

Fru talman! Jag kan garantera förste vice talmannen att jag i denna fråga och också i nästa fråga som jag skall besvara har en fullkomligt lugn och avslappnad inställning, eftersom detta är händelser som utspelades och inträffade långt före min tid som försvarsminister.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på frågorna 1994/95:420 och 422 om budgetutfallet för Försvarsmakten budgetåret 1993/94 m.m.

Anf. 16 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)

Fru talman! Förste vice talman Anders Björck har frågat mig om jag har för avsikt att upplysa kammaren om budgetutfallet för Försvarsmakten avseende budgetåret 1993/94.

Anders Björck har vidare frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta med anledning av att en nyligen avslutad kommitté kommit till slutsatsen att Försvarsmakten enligt gällande pris- och valutakompensationssystem bör vara berättigad till kompensation för kostnadsförordningarna.

Jag besvarar de båda frågorna i ett sammanhang.

När det gäller den första frågan kan jag upplysa om att en redovisning av budgetutfallet redan har lämnats till riksdagen i årets budgetproposition, Försvarsdepartementets bilaga, s. 64.

När det gäller den andra frågan vill jag inledningsvis slå fast att det gällande priskompensationssystemet – försvarsprisindex – har fastställts av riksdagen i 1992 års försvarsbeslut. I avvaktan på en översyn av hela priskompensationssystemet inför nästa försvarsbeslut föreslår emellertid regeringen i årets budgetproposition en förändring av den del av försvarsprisindex som beror på Gripenprojektets materielandel, alltså JAS-projektet.

Jag vill vidare förtydliga vad "Kommittén med uppdrag att analysera ekonomiska osäkerheter för Försvarsmakten" dragit för slutsats. Kommittén säger i sitt betänkande att det är uppenbart att priskompensationssystemet inte automatiskt och på ett förutsägbart sätt fångar upp effekter av stora devalveringar och deprecieringar.

Kommittén anför vidare att det inte ankommer på kommittén att lämna förslag i frågan om särskilda medel bör tillföras Försvarsmakten eller om planerad verksamhet bör utgå. Denna fråga avgörs av statsmakterna i en avvägning mellan de aktuella försvarspolitiska respektive statsfinansiella kraven.

Kommittén erinrar även om att regeringen i finansplanen i 1993 års budgetproposition uttalade att kronans minskade värde innebär en standardsänkning för det svenska folkhushållet. För denna standardsänkning kan ingen kompensera sig.

Att tillföra Försvarsmakten medel motsvarande den hittills konstaterade fördyringen med anledning av deprecieringen hösten 1992 är i det allvarliga ekonomiska läge som Sverige befinner sig i inte ansvarsfullt. En stor del av fördyringen avser dessutom Gripenprojektet. Regeringen har därför uppdragit åt Riksrevisionsverket att göra en total genomgång av Gripenprojektets ekonomi.

Anf. 17 Förste vice talman ANDERS BJÖRCK (m)

Fru talman! Jag tackar också för det här svaret, även om det skulle kunna vara något fullständigare.

När det gäller den första frågan om vilket resultat som blev utfallet för föregående budgetår vill jag hänvisa till vad försvarsministerns egen statssekreterare Peter Lagerblad sade när han besökte försvarsutskottet den 15 december 1994. Statssekreteraren konstaterade – jag läser nu ur försvarsutskottets protokoll – att regeringen ej har funnit några alarmerande avvikelser från riksdagens försvarsbeslut FB -92 när det gäller läget efter budgetåret 1993/94. Försvarsmakten har under föregående budgetår underskridit sina anslag med 623 miljoner kronor. Det var ingen dålig check som överlämnades till försvarsministern, enligt hans egen statssekreterare.

Så över till den andra frågan som gäller de s.k. svarta hålen. Det har här spritts en felaktig föreställning om att det skulle finnas en brist på 4 miljarder. Jag är utomordentligt tacksam att den utredning av opartiska ämbetsmän som han själv tillsatte konstaterar – och jag hoppas att försvarsministern kan verifiera det – att när det gäller 2,7 miljarder

handlar det om kostnader för vilka Försvarsmakten enligt gällande riksdagsbeslut hade rätt till kompensation för. Därom hoppas jag att vi inte behöver tvista.

När det gäller de resterande 1,3 miljarderna råder det olika uppfattningar. Dessa, fru talman, svarar för en dryg procent av Försvarets totala budget.

Eftersom jag är en mycket snäll människa skall jag inte vara elak och peka på hur vissa andra statsråd – här närvarande eller före detta – har skött sina budgetar på den tiden det begav sig. Där var avvikelserna långt större än vad försvaret har i dag. Min fråga är: Anser försvarsministern att man skall ha rätt att planera i enlighet med fattade riksdagsbeslut?

Anf. 18 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)

Fru talman! Det är riktigt som förste vice talman framhåller, att Försvarsmakten för budgetåret 1993/94 lämnade ett likviditetsmässigt överskott på drygt 500 miljoner. Men då är att märka att chefen för armén i sin årsredovisning anmälde att de pengar som han lyckats spara under budgetåret 1993/94 skulle användas för finansiering av anskaffning av pansarbandvagn 501, dvs. en upphandling utöver den plan som, såvitt jag förstår, den dåvarande försvarsministern hade godkänt.

Sedan hade vi en debatt i riksdagen den 4 maj 1994 om totalförsvarets anslag. Jag deltog inte i den debatten. Socialdemokratin hade då en annan talesman i försvarsfrågor. Men jag har läst debattprotokollet, och det råder inga tvivel om att diskussionen gäller de ofinansierade posterna. Jag kan inte säga om man vid det tillfället hade myntat uttrycket "svarta hål". Men jag vet att den dåvarande försvarsministern betecknade dessa ekonomiska oförklarligheter som att "det cirkulerar ofta i debatten siffror som är helt gripna ur luften som inte stämmer ett dugg".

När jag sedan kom till Försvarsdepartementet, om inte på den första dagen så åtminstone ganska snabbt efter regeringsskiftet, fick jag rapport om att försvaret hade stora ekonomiska osäkerheter i sin ekonomi, och det var första gången som jag hörde uttrycket svarta hål användas. De fanns dokumenterade på olika sätt, inte bara i riksdagsdebatter utan också i pressmeddelanden som tidigare hade gått ut från Försvarsdepartementet.

Anf. 19 Förste vice talman ANDERS BJÖRCK (m)

Fru talman! Då är alltså läget det att när vi startade 1991 hade vi oplanerade och ofinansierade kostnader på 1,5 miljarder. Vi lämnade efter oss 623 miljoner. De kan användas till sådana materielinköp som vi lyckades göra på ett utomordentligt billigt sätt. Det tror jag att försvarsministern är medveten om.

Av de omdiskuterade 4 miljarderna är det 2,7 miljarder som är oomtvistade. Hur man än vänder och vrider på saken kan jag inte förstå annat än att försvaret har följt gällande riksdagsbeslut när det gäller de 2,7 miljarderna. Den differens som man strider om rör sig om någon procent av försvarsanslaget. Det kan i och för sig bli en hel del i abso-

Prot. 1994/95:85
4 april

Svar på frågor

luta tal. Som smålänning har jag respekt för slantar, även om de inte är så där jättestora relativt sett. Men min fråga till försvarsministern är: Har Försvarsmakten planerat rätt vad avser de 2,7 miljarderna?

Anf. 20 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)

Fru talman! Försvarsmakten har på goda grunder räknat med att få kompensation för dessa pengar. Jag sade i mitt svar att det i det rådande statsfinansiella läget inte är försvarbart att kompensera Försvarsmakten för dessa pengar. Men det rör sig om 1,3 miljarder som har använts utan att det har funnits några godkända beslut bakom. Sedan finns det 2 miljarder utöver dessa 4 miljarder upp till de 6 miljarder som första gången nämndes när jag mötte summan i de svarta hålen.

Vad jag vill säga är att det har inte uppträtt några svarta hål efter oktober 1994. Jag vill inte stå här och tvista om när de svarta hålen så att säga uppträdde. Jag bara konstaterar att jag fick information om att det var ekonomiska frågor som måste lösas, och jag tog itu med de svarta hålen. Det var den uppgift som jag utförde redan under min första tid som försvarsminister.

Anf. 21 Förste vice talman ANDERS BJÖRCK (m)

Fru talman! Vad det gäller är att vi tog över ett minus på 1,5 miljarder. Vi klarade att åstadkomma ett likviditetsmässigt överskott på 623 miljoner, även om dessa pengar var avsedda för vissa andra saker. Men vi diskuterar nu 1,3 miljarder kronor. Försvarsministern säger ordagrant att man på goda grunder hade rätt att planera för de 2,7 miljarderna i enlighet med ett riksdagsbeslut som icke ifrågasattes av försvarsministrarnas parti när det gäller priskompensationssystemet. Men min fråga kvarstår då naturligtvis: Anser försvarsministern att försvaret gjorde rätt när man planerade på det här sättet? Sedan kan vi ha olika uppfattningar om huruvida kompensation skall ske eller inte. Där får vi respektera varandras olika ståndpunkter. Men frågan kvarstår: Har man gjort rätt eller inte?

Anf. 22 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)

Fru talman! Jag menar att det före regeringsskiftet i oktober 1994 kom många varningar från flera håll om att man borde ha slagit till bromsarna när det gäller inte minst materielbeställningar under 1994. Jag vet att det har gjorts stora materielbeställningar varje år, eftersom försvaret har ett stort materielkonto. Men faktum är att departementet hade kännedom om att det fanns stora ofinansierade poster, som skulle finansieras på något sätt. Trots detta gjordes det stora materielbeställningar. Det var det jag var tvingad att ta itu med.

I det rådande statsfinansiella läget är det oerhört viktigt att svenska folket får fullt klart för sig att det inte finns någon samhällsverksamhet som finansieras med skattemedel där man inte har en löpande kontroll och inte följer upp besluten väldigt noga. På den punkten har jag synpunkter. Jag har tagit itu med den här frågan, och nu får Försvarsmakten lida för att man inte tidigare har slagit till bromsarna. Jag har ingen kritik, utan jag gör ett konstaterande.

Anf. 23 Förste vice talman ANDERS BJÖRCK (m)

Fru talman! Försvarsmakten har ju planerat enligt gällande riksdagsbeslut vad avser de 2,7 miljarderna. Utredningen har konstaterat att man hade rätt att göra det. Jag har svårt att se att det kan riktas någon kritik mot detta. Om man ändrar spelreglerna och säger att det inte blir någon kompensation, är det samma sak som om man ändrar spelreglerna under en ishockeymatch. Om man t.ex. efter första perioden fördubblar storleken på målet är det klart att det uppstår problem. Men det är någonting helt annat.

Min kommentar till detta är faktiskt att de belopp när det gäller materielbeställningar som har nämnts avser hela 90-talet. Om man slår ut de summor det rör sig om – här ligger det riksdagsbeslut i botten – är det saker som mer än väl är finansierade.

Min fråga kvarstår: Har försvarsmakten gjort rätt eller inte när man har planerat på det sätt som man har gjort?

Anf. 24 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)

Fru talman! Jag har gett svar på den frågan. Utgångspunkten för min undersökning var angivna svarta hål på 6 miljarder. Jag tillsatte en expertgrupp, som fann att det var svarta hål på i runda tal 4 miljarder. Det var ett belopp som också ÖB uppgav. I detta belopp finns summor som Försvarsmakten i sin planering hade skäl att räkna med att bli kompenserad för. Men faktum är att man inte hade tillgång till pengarna när man planerade. Det är utgångspunkten.

Jag vill återigen säga att jag tror att det är oerhört viktigt – på den punkten borde vi kunna bli överens – att försvarsekonomi granskas och följs upp mycket noga. Det rör sig ändå om mycket stora pengar; runt 40 miljarder per år. Det är viktigt och nyttigt att all verksamhet som bedrivs med skattepengar ständigt är utsatt för kontroll. Jag vill inte utan vidare lägga de rapporter som med jämna mellanrum kommer om Försvarsmaktens ekonomi i lådan. Jag menar att Försvarsmaktens ekonomi måste vara föremål för ständig granskning.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1994/95:407 om Fehmarn Bält-förbindelsen

Anf. 25 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Kerstin Warnerbring har frågat mig vilka åtgärder regeringens ämnar vidta med anledning av de förändrade förutsättningar som råder beträffande Fehmarn Bält-förbindelsen.

Bakgrunden till frågan är att Danmark, i avtalet mellan Sverige och Danmark om en fast förbindelse över Öresund, förklarar sig beredd att arbeta för att en fast förbindelse över Fehmarn Bält kommer till stånd under förutsättning att hänsyn till miljö och ekonomi kan tillgodoses.

Nyligen redovisades en dansk rapport med fakta om Fehmarn Bält. I rapporten redogörs bl.a. för trafikflöden över Fehmarn Bält och beräknade anläggningskostnader för olika alternativa förbindelser. En

slutsats i rapporten är att det är viktigt att klargöra hur det vidare utredningsarbetet bör utformas för att uppfylla kraven på öppenhet, balansering av intressen och en demokratisk beslutsprocess. Detta kommer därför att redovisas i en senare rapport.

I medierna har man av rapporten dragit slutsatsen att det förväntade trafikunderlaget för en bro är för litet för att en fast förbindelse skall kunna vara självfinansierande.

Rapporten utgör en del i det utredningsarbete som initierats av den danske och den tyske trafikministern.

Under 1995 påbörjas utredningar som skall belysa geotekniska och geologiska förhållanden, tekniska alternativ för kust-till-kust-förbindelsen, marina miljöeffekter och slutligen trafikprognoser. Dessutom har den danske trafikministern beslutat att utredningar skall genomföras som redovisar alternativa finansierings- och organisationsmodeller, sociala aspekter av en fast förbindelse samt förbättrade färje-förbindelser som ett alternativ till en fast förbindelse.

Förutsättningarna för etablerandet av en fast förbindelse över Fehmarn Bält kommer således att klarna successivt. Jag anser det dock vara för tidigt att redan nu dra några långt gående slutsatser om möjligheten att genomföra projektet. Det får resultatet av kommande utredningar visa.

I enlighet med artikel 21 i avtalet mellan Danmark och Sverige arbetar Danmark således med att utreda de miljömässiga konsekvenserna och de ekonomiska förutsättningarna för en fast förbindelse över Fehmarn Bält. Jag finner därför ingen anledning att vidta några särskilda åtgärder med anledning av den rapport som det danska transportrådet avgivit.

Anf. 26 KERSTIN WARNERBRING (c)

Fru talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret.

Jag är inte heller denna gång nöjd med kommunikationsministerns svar, och det finns några saker som jag känner att jag måste få påpeka.

En fast förbindelse över Fehmarn Bält var t.o.m. ett svenskt krav när broavtalet slöts 1991. Inte minst SJ var mycket angeläget om att få sådana löften, helt enkelt därför att deras prognoser för hela tågtrafiken annars skulle bli väldigt dåliga, eftersom SJ ju måste betala en fast summa på 300 miljoner kronor varje år för att utnyttja Öresundsbron.

Broförespråkarna poängterar hela tiden de stora miljövinster som går att göra genom att godstransporter från landsväg och färjor flyttas över till järnväg.

Det kommer helt uppenbart att ta väldigt lång tid innan Öresundsbron får den stora betydelse för järnvägstrafiken som alla förespråkarna nu hävdar. Det är t.o.m. tveksamt om det någonsin blir något annat än en regional förbindelse mellan Malmö och Köpenhamn.

Det är inte bara i medierna, som kommunikationsministern säger i sitt svar, som man har dragit slutsatsen att Fehmarn Bält-förbindelsen inte kan vara självfinansierande, och att det följaktligen inte ens är säkert att den blir av.

Det danska transportrådets ordförande har själv sagt att politikerna måste vara beredda att lägga upp flera miljarder på bordet om projektet skall bli ekonomiskt genomförbart. Danmarks trafikminister bedömer att det kommer att ta flera år innan det finns ett tillräckligt underlag för att börja tänka på det här projektet på allvar.

Under sådana premisser tycker jag att det är märkligt, eftersom det var ett svenskt krav att Fehmarn Bält-förbindelsen skulle komma till stånd, att regeringen inte reagerar.

Anf. 27 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Jag hade inte förväntat mig att Kerstin Warnerbring skulle vara nöjd den här gången heller när vi diskuterar förutsättningarna för Öresundsbron.

När det nu gäller vad man var överens om och vilka krav det handlade om är det viktigt att citera det som man var överens om i det avtal som har slutits mellan de danska och svenska regeringarna om en fast förbindelse över Öresund. Där står det: Danmarks regering förklarar sig beredd att arbeta för att en fast förbindelse över Fehmarn Bält kommer till stånd under förutsättning att hänsyn till miljö och ekonomi kan tillgodoses.

Den här förutsättningen är precis den rapport som jag har i min hand, som heter Facts about Fehmarn Bält och som det danska transportrådet har tagit fram. Det är rapport nr 1 i dessa undersökningar.

Vad min kollega i Danmark har sagt och som Kerstin Warnerbring något vinklat har refererat är att man, innan man kan få fram ett slutgiltigt ställningstagande, måste avvakta och analysera dels denna rapport, dels de kommande rapporter som man har beställt för att uppfylla kraven i artikel 21 i avtalet. Det kommer att ta sin tid, och det är självklart att det skall ta tid.

Anf. 28 KERSTIN WARNERBRING (c)

Fru talman! Oavsett om det nu förväntas diverse rapporter, oavsett hur de ser ut osv., måste väl ändå kommunikationsministern hålla med om att detta projekt verkar vila på en i högsta grad lösan grund för närvarande, därför att det ju är två parter inblandade i projektet, inte bara Danmark utan även Tyskland.

När broavtalet slöts 1991 uttalade Helmut Kohl att Tyskland också var villigt att gå in i detta projekt. I dag finns det över huvud taget ingenting som tyder på att Tyskland prioriterar denna förbindelse. De har fullt upp med att satsa på de öst-västliga förbindelserna. I deras senaste Bundesverkehrswegeplan, som det heter, vilken omfattar perioden ända fram till 2010 nämns över huvud taget ingenting om Fehmarn Bält-förbindelsen, eftersom Tyskland nu efter enandet har fullt upp med att både ekonomiskt och tidsmässigt se om sitt eget hus så att säga.

Anf. 29 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Kerstin Warnerbring talar om diverse rapporter. Det är faktiskt så att det är dessa diverse rapporter som är underlaget för de

beslut som skall fattas. Det är viktigt att man är seriös och försöker att vara någorlunda objektiv i förhållande till rapporterna.

När det sedan gäller vad olika uttalanden från Tyskland tyder på kan jag hänvisa till det beslut om Transeuropean Network som fattades vid Essenmötet. Fehmarn Bält-förbindelsen finns med bland de projekt som skall utredas vidare och som EU är intresserat av att delta i för att kontrollera de ekonomiska förutsättningarna för projektbidrag. Denna förbindelse har hög prioritet.

Anf. 30 KERSTIN WARNERBRING (c)

Fru talman! Det är svårt att vara nöjd med kommunikationsministerns svar när det gäller detta projekt över huvud taget. Den ena förutsättningen efter den andra dyker ju upp, som sedan förändras. Men regeringen tar över huvud taget inte detta till sig utan låter hela processen fortgå utan att komma med åtminstone redovisningar till riksdagen.

Vi måste komma ihåg att det kommer att ta tid att få fram rapporterna, och uppenbarligen mycket längre tid än man hade förväntat sig. Priserna stiger och trafikomslutningen sjunker, vilket tydligen också kommer att fortsätta.

Under hela den tid som detta pågår förväntar man sig tydligen från svenskt håll att svenskt näringsliv skall skicka ut sitt gods och sina leveranser på ett så osäkert sätt som det är att två gånger köra 170 kilometer runt Stora Bält. Därefter hamnar de i trafikinfarkterna norr om Hamburg. Dessutom har de inte tillräckliga rangermöjligheter i Hamburg. Detta med just-in-time-leveranser kommer aldrig att fungera. Detta är ingenting som gagnar svenskt näringsliv.

Anf. 31 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Kerstin Warnerbring säger att nya förutsättningar kommer. Ja, visst kommer det fram nya förutsättningar hela tiden, och det kommer vi att få leva med. Men jag kan inte ställa upp på att dessa nya förutsättningar, t.ex. den aktuella rapporten som nu diskuteras, skulle innebära att vi från svensk sida intervererade mellan Tyskland och Danmark. De har ju tagit fram ett underlag som faktiskt är i enlighet med det avtal som den danska och den svenska regeringen har skrivit under.

Anf. 32 KERSTIN WARNERBRING (c)

Fru talman! Jag måste avslutningvis få säga att det är mycket märkligt att regeringen, trots att det inte går att uppfylla alla de förutsättningar som rädde när avtalet slöts, ändå lugnt sitter kvar i båten och tydligen ämnar sjösätta ett projekt som för det första inte verkar behövas och som för det andra kan kasta Sverige in i en total ekonomisk kris. Där är vi ju redan nu. Varför skall vi då späda på krisen?

Anf. 33 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Det är väldigt viktigt att komma ihåg att Fehmarn Bält-förbindelsen är en förbindelse mellan Tyskland och Danmark. Projektet har inget direkt samband med Sverige. Vi har i vårt avtal mellan den

svenska och den danska regeringen varit överens om att man skall arbeta för förbindelsen under förutsättning att det är miljömässigt och ekonomiskt rimligt. Det är också precis vad man gör. Därför finns det ingen anledning att från svensk sida ha synpunkter på vad den danska regeringen gör, eftersom den gör precis det som vi har kommit överens om i avtalet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1994/95:85
4 april

Svar på frågor

9 § Svar på fråga 1994/95:380 om importen av isländska hästar

Anf. 34 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Margareta Israelsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att hästarna även i fortsättningen skall kunna få ett bra mottagande i Västerås.

All införsel av levande djur från länder utanför EU måste enligt EG:s bestämmelser (direktiv 90/675/EEG) ske över en av EU godkänd gränskontrollstation. EU har höga krav på dessa gränskontrollstationer. De måste, förutom de nödvändiga avlastningsplatserna, besiktningsoch uppställningsutrymmena, vara utrustade med kontorsutrymmen, datorer, etc. Enligt EG:s bestämmelser är det importören som skall stå för alla kostnader i samband med importen. För att inte avgifterna skall bli alltför höga måste därför importen koncentreras till ett begränsat antal införselorter.

Det är Jordbruksverkets bedömning att gränskontrollstationer bör upprättas vid Stockholm-Arlanda, Göteborg-Landvetter, Malmö-Sturup och Norrköping-Kungsängen. Jordbruksverkets val grundar sig dels på den trafik som förekommit fram till EU-inträdet och dels på en uppskattning av den framtida importen. Flygplatsen i Västerås har vid denna bedömning inte befunnits lämplig som gränskontrollstation, eftersom det endast är ett fåtal försändelser som tas in i landet via Västerås. Flygplatsen uppfyller heller inte EU:s krav på gränskontrollstation.

Jag delar Jordbruksverkets bedömning och avser därför inte att vidta några åtgärder i saken.

Anf. 35 MARGARETA ISRAELSSON (s)

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga. Jag vill också passa på tillfället att tacka för insatserna för humanare transporter av djur inom EU.

Nu ligger Island utanför EU, och importen av hästar från Island har sedan en tid tillbaka gått till Västerås. Hundratals hästar har ankommit till en flygplats, där man har gjort diverse insatser. Man har byggt en ramp, man har börjat bygga upp stallar, man har knutit kontakter med veterinärer osv. för att göra ankomsten för hästarna så positiv som möjligt.

Därför var det naturligtvis med bestörtning som flygplatsen och kommunen mottog beskedet från Jordbruksverket att import via Väs-

terås inte längre skulle vara möjlig. Skälen till detta har ju jordbruksministern angivit här.

Det märkliga är att vid förfrågan om dessa underlag fanns vid någon av de andra flygplatserna, visade det sig att så inte var fallet. Men de hade däremot fått tid på sig att göra anläggningar av samma typ som redan finns i Västerås.

Jag har stor respekt för att man naturligtvis måste ha en viss begränsning när det gäller var den här typen av import skall ske men vill ändå understryka att Västerås dessutom har landets största insjöhamn. På så sätt är man i Västerås mycket van vid att mottaga större import också av gods och har förtullning av sådant.

Det finns skäl att fundera igenom detta ytterligare. Jag har fortfarande litet svårt att förstå varför importen till en flygplats, där man har byggt upp ett gott mottagande, skall stoppas för att en annan flygplats skall bygga upp det som redan finns på en annan ort.

Anf. 36 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Västerås är inte någon godkänd gränskontrollstation. De andra platserna är inte heller godkända; det är jag medveten om.

Detta är uteslutande en kostnadsfråga. Som jag sade i mitt första inlägg har man tittat på hur mycket import det har varit. Man har gjort en jämförelse mellan de olika flygplatserna. När man nu tvingas bygga om flygplatserna har man ansett att antalet måste begränsas.

Det är inte hundratals hästar som importeras via Västerås, i varje fall inte på årsbasis. I fjol kom 176 islandshästar via Västerås. Dessutom hade man i tio fall införsel av annat slag – hundar och katter från tredje land. Det är en väldigt liten del av den totala importen av både hästar och andra djur. Det handlar om 176 hästar av 1 400.

Det är naturligtvis ekonomiska faktorer som har gjort att man har ansett att de fyra andra platserna skall byggas ut och inte Västerås.

Anf. 37 MARGARETA ISRAELSSON (s)

Fru talman! Jag kan förstå den här argumentationen även om jag inte i övrigt har några siffror över hur det ser ut på de olika flygplatserna. Jag hoppas att man fortsättningsvis, om det skulle bli aktuellt med den här typen av förändringar, har en något större framförhållning från Jordbruksverkets sida. Nu talade man i stort sett dagen innan om att nya regler skulle gälla och att den här importen icke skulle ske.

Om jag inte minns alldeles fel skulle den här importen ske den 8 mars. Importören angav att man i stället skulle låta hästarna ankomma till Danmark. Sedan skulle transporten ske via landsväg upp till Mellansverige. Nu gjordes en förändring. Hästarna ankom i stället till Stockholm, vilket hyllades med ett stort uppslag i Dagens Nyheter. Det sades att det som hände ute på Arlanda var ett trevligt inslag.

Anf. 38 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Jag kan hålla med om att man kan rikta kritik i fråga om framförhållningen. Det gäller inte bara den här frågan utan många andra frågor som t.ex. rör jordbruket och djurtransporter och EU.

Detta har att göra med att tiden från folkomröstningen, den 13 november, fram till dagen för medlemskapet var väldigt kort. Alla praktiska arrangemang hann inte ordnas på den korta tiden. Det kan jag beklaga, men jag vidhåller det som jag sade i mitt första inlägg.

Anf. 39 MARGARETA ISRAELSSON (s)

Fru talman! Låt mig bara slutligen säga att jag har stor förståelse för de problem som en snabb regeländring innebär. Samtidigt har det varit möjligt att lämna besked till de andra flygplatserna om att de får tid på sig att bygga upp de anläggningar som krävs. Det var ingen poäng med de anläggningar som redan fanns i Västerås. Det tycker jag är beklagligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1994/95:409 om EU och grönsaksodlingen

Anf. 40 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Sven Bergström har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att handeln med mindre vanliga fröer skall kunna fortgå utan orimliga extrakostnader och byråkrati.

EG:s direktiv på utsädesområdet omfattades redan av EES-avtalet. Sverige anpassade sin utsädeslagstiftning till EG:s direktiv under åren 1993 och 1994. Direktiven innehåller vissa krav som måste tillgodoses.

Sverige införlivade de aktuella EG-direktiven i svensk rätt genom ändringar i utsädeslagen och en ny utsädesförordning (1993:1375) som trädde i kraft den 1 januari 1994. I några fall finns utrymme att ställa hårdare nationella krav på utsäde som produceras i landet. Beträffande köksväxter tillämpas dock endast EG:s minimikrav.

Förutsättningen för att ett köksväxtutsäde skall kunna släppas ut på marknaden är att det åtminstone är kontrollerat som standardutsäde. I detta ingår att köksväxtsorten skall finnas med i antingen den svenska sortlistan, i EG:s gemensamma sortlista för arter av köksväxter eller i en nationell sortlista i EES-området och uppfylla de krav som Jordbruksverket ställer på standardutsäde.

Syftet med EG:s regler för utsäde av köksväxter är att garantera konsumenten produkter av bra kvalitet. De EG-regler som finns måste följas. Sedan reglerna infördes har också kontrollen över de utsäden som släpps ut på marknaden förbättrats. Dock finns ett konsumentintresse för sorter från länder utanför EU som inte är intagna i EU:s gemensamma sortlista eller i de nationella listorna i EES-området och därför inte får säljas. Det finns därför anledning för Sverige att verka för förändringar av EG:s bestämmelser i detta avseende.

Anf. 41 SVEN BERGSTRÖM (c)

Fru talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret. Den sista meningen var: "Det finns därför anledning för Sverige att verka för förändringar av EG:s bestämmelser i detta avseende." Det förefaller något löftesrikt. Jag skulle vilja be jordbruksministern utveckla det litet mer. Vad menas egentligen?

Annars undrar jag vad i svaret som egentligen är svar på min fråga. Jag undrade hur handeln med de mindre vanliga fröerna skall kunna fortgå utan orimliga extrakostnader och byråkrati.

Det här är en ganska stor fråga för många enskilda odlare och för köksväxthandeln. I facktidsskrifter har dessa konsekvenser t.o.m. betraktats som en bomb i grönsakslandet. Detta skulle jag vilja att jordbruksministern utvecklade litet grand.

Både denna regering och den tidigare har understrukit vikten av att bevara en biologisk mångfald. Den här frågan handlar om det. Det är främst tre krav i dessa bestämmelser som kan ge förödande effekter för grönsaksodlingen, för det genetiska arvet och för den biologiska mångfalden.

Det första är kravet på sortdokumentationen. Den kostar mycket pengar. Det andra är kravet på att alla fröer som säljs måste vara certifierade eller kontrollerat standardutsäde. Det tredje är kravet på att fröpåsarna skall vara märkta med sista förbrukningsdag, i praktiken sista förbrukningsmånad.

Konsekvensen av dessa krav har blivit att ett tusental fröer under de senaste åren har strukits från dessa sortlistor och försvunnit. Det borde inte vara positivt för alla som värnar en biologisk mångfald. Jag utgår från att jordbruksministern också gör det och att hon inte vill att vi skall bli biologiskt fattiga i det här landet.

Eftersom Margareta Winberg har varit ganska karsk i tonen gentemot EU vad gäller t.ex. djurskydd och djurtransporter skulle jag vilja att hon också tar den här frågan på stort allvar. Även om den verkar liten blir det vittgående konsekvenser för många människor i det här landet om man inte gör något.

Anf. 42 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Jag skall gärna tala om min uppfattning. Jag trodde att den framgick av det jag sade i mitt första inlägg.

De fröer som vi tidigare har kunnat importera från länder utanför den europeiska unionen är i dag svårare att importera därför att de inte finns på den gemensamma sortlistan eller i de nationella listorna i EES-området. Det är klart att min uppgift måste vara att se till att de kommer med där, så att detta problem inte uppstår.

Anf. 43 SVEN BERGSTRÖM (c)

Fru talman! Jag undrar om vi inte missförstår varandra litet grand. Om jag har förstått saken rätt är det svårt för dem som handlar med dessa ovanliga frösorter att få dem certifierade och registrerade, och det är förenat med höga kostnader. Fröerna är helt enkelt illegala om man inte registrerar dem.

Jag undrar vad jordbruksministern har för råd till alla handlare som vill använda de mindre vanliga köksväxtsorterna. De är inte så få. Det handlar om ett antal fröfirmor. Det är en fröhandel i Julita, Lindbloms frö i Kivik, Rara Växter i Stockholm, Runåbergs fröer i Spekeröd och många andra. Dessutom tillkommer alla konsumenter som vill handla dessa traditionella sorter. Det handlar om dem i minst lika hög grad som om importörerna.

Anf. 44 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Jag skall vara litet generell. Jag vill inte gå in på de olika försäljningsställena.

Vi vet att det finns krångligheter i hela EU:s jordbrukspolitik. Man kan väl säga att den här frågan ingår i detta krångel. På olika sätt skall vi försöka lösa den genom att förenkla reglerna.

Detta är en fråga som har kommit upp under de senaste veckorna. Vi har fått många telefonsamtal och brev till departementet om detta. Om det är relevant, vilket jag tror att det är, kommer jag att försöka se på vilket sätt man kan lösa detta problem. För dagen kan jag inte säga att jag ser den ena eller den andra lösningen. Detta måste vi analysera och förstås dryfta i de arbetsgrupper som finns i Bryssel. I sista hand skall frågan tas upp i ministerrådet, om den inte går att lösa tidigare. Det är så ordningen är.

Anf. 45 SVEN BERGSTRÖM (c)

Fru talman! Det är bra att jordbruksministern är inställd på att lösa det här. Nu dröjer det emellertid inte länge innan odlingssäsongen kommer i gång. Väldigt många människor står i begrepp att köpa hem frö och att sälja frö. Vad har jordbruksministern för konkret besked till dem?

Är de lagbrytare och skall de i så fall fullfölja att vara det genom att sälja de fröer som de har beställt och har i lager? Eller skall de avvakta besked från Jordbruksdepartementet, Jordbruksverket, Statens utsädeskontroll eller EU-kommissionen? Hur skall man göra? Precis i dagarna blir det här avgörande för väldigt många människor.

Anf. 46 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Om jag skulle komma med ett gott råd, skulle det nog vara att man bör avvakta.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1994/95:413 om fördelningen av mjölkkvoter

Anf. 47 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Gudrun Lindvall har frågat mig om fördelningen av mjölkkvoter. I riksdagens yttrande angående mjölkkvoter (1994/95:UU5) konstateras att en viss prioriteringsordning skall gälla vid fördelningen av mjölkkvoter till producenterna. Ett genomsnitt av

mjölkproduktionen 1991–1993 skall ligga som bas för varje producent. Emellertid skall ekologiska bönder vara prioriterade. Därefter skall nystartare tilldelas mjölkkvot. Den som utökat sin produktion skall först därefter bli tilldelad kvot. Dessutom skall Norrland ha särskild prioritet. Detta har regeringen beaktat i sin förordning om fördelning av mjölkkvoter.

Jordbrukare kan begära omprövning av Jordbruksverkets beslut om tilldelning av mjölkkvot. Denna omprövning kommer att ske efter det att kvoter fördelats till de grupper som får kvot vid den första tilldelningen. Ett skäl till extra tilldelning vid omprövning skulle kunna vara att djurbesättningen har drabbats svårt av leukos. Det ankommer på Jordbruksverket att besluta i dessa frågor.

Anf. 48 GUDRUN LINDVALL (mp)

Fru talman! Jordbruksministern! Jag vill börja med att säga att jag har väckt en motion i januari om den fråga som behandlades nyss. Betänkandet kommer på torsdag. Tyvärr var varken Socialdemokraterna eller Centerpartiet med här. Motionen handlade just om köksväxter. Jag hoppas att beslutet i kammaren efter debatten på torsdag kan bli ett annat än i utskottet.

Anf. 49 TALMANNEN

Får jag be frågeställaren att hålla sig till frågan.

Anf. 50 GUDRUN LINDVALL (mp)

Fru talman! Nu skall jag hålla mig till frågan.

Många bönder gick in i ett frivilligt leukosprogram precis i början av 90-talet. Det innebar att man såg ut de djur som hade leukos, och sedan skulle man rekrytera från besättningar som var leukosfria. Tyvärr fanns det inte många sådana djur att köpa. Effekten blev att på många gårdar, framför allt små och medelstora, som hade gått med frivilligt sjönk mjölkproduktionen – precis under de år som nu används för beräkning av mjölkkvoten.

På dessa små gårdar är de ekonomiska marginalerna ganska små. När man nu får sin mjölkkvot upptäcker man att den är så liten att man inte klarar sig ekonomiskt. Under de senaste åren, framför allt under 1993 och 1994, har de byggt upp besättningen igen till den storlek den hade innan de gick med i leukosprogrammet.

Av de bönder som har överklagat är det ungefär 700 som befinner sig i den här situationen. De har fått en kvot som är så liten att de inte kan fortsätta. Det här gäller således små och medelstora gårdar. De ligger ofta i precis de områden som vi säger att vi vill värna, eftersom det finns ängs- och hagmarker med höga biologiska värden. Förutsättningen att kunna behålla dem är att djur betar där.

Skall jag tolka svaret, Margareta Winberg, så att Jordbruksverket kommer att få direktiv och att de bönder som har drabbats kommer att kunna få sig en kvot tilldelad när den sista fördelningen av kvoterna kommer att ske?

Anf. 51 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Först gjorde regeringen en prioritering av hur kvoterna skall fördelas. Det gällde då bönder med ekologisk verksamhet och nystartare. Riksdagen lade till att man i Norrland skall ha särskild prioritet. Nu kommer Gudrun Lindvall med ytterligare en grupp som skall ha prioritet. Man kan inte ge alla prioritet. Någon måste vara etta, någon måste vara tvåa osv.

Dessutom är vi ännu inte riktigt klara med uträkningen av hur det här skall fördelas. Preliminärt verkar det som om den reservkvot som skall tillgodose både regeringens och riksdagens prioriteringar blir mycket liten. Det kanske inte ens blir någon reservkvot. Det är oklart. Framför allt när det gäller dem som har utökat har man bara tittat på ett litet antal fall.

I en tidigare debatt med Gudrun Lindvall sade jag att så fort som Jordbruksverket är klar med sin analys och sitt underlag skall jag överväga att förändra förordningen. Jag kan då bara gå på vad riksdagen har uttalat. Jag kan naturligtvis också lägga till det här med leukos. Min principiella inställning är att den som har skött sig genom att gå in i ett sådant här program egentligen inte borde straffas för det. Men jag kan inte i dag ge ett löfte om att den gruppen också skall prioriteras, så länge jag inte har ett riktigt beräkningsunderlag.

Anf. 52 GUDRUN LINDVALL (mp)

Fru talman! Vi befinner oss i en besvärlig situation, och det tror jag att vi är överens om. Det är precis det jag menar, de bönder som var ambitiösa i början av 90-talet och gick in i leukosprogrammet straffas nu. Detta är konsekvensen.

Problemet är tyvärr att vi har en för liten mjölkkvot i Sverige. Det kan varken den nuvarande jordbruksministern eller jag lastas för. Det var den tidigare borgerliga regeringen som åstadkom detta. Ju mer man tittar på mjölkkvotsfördelningen, desto bättre man att landskvoten är för liten. Det är svårt att få in alla våra prioriteringar inom den här landskvoten.

Jag håller med jordbruksministern om att det är svårt att veta hur man skall prioritera. Det är möjligt att en del av de här problemen löser sig. De bönder som t.ex. inte klarar kravet på gödselvårdsanläggningar till den 1 september slås ut. En del kanske slutar och säljer sina kvoter.

Skulle det kunna vara möjligt att försöka förhandla sig till en litet större landskvot för att se till att de bönder som i dag oskäligt drabbas skulle kunna få en litet större kvot? Är det möjligt att tänka sig något sådant i EU i dag?

Anf. 53 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Först måste vi komma ihåg varför vi har ett kvotssystem inom EU. Det är för att begränsa produktionen och för att minska över-skotten. Därför fick vi en kvot på 3,3 miljoner ton i Sverige. När vi fick den kvoten rådde det i stort sett balans mellan kvoten och produktionen. Kvoten låg t.o.m. litet över den dåvarande produktionen.

Vad som skedde i samband med förhandlingar året innan och fram till nu är att väldigt många jordbrukare spekulerade i att vi nu går in i ett kvotssystem. De spekulerade i att om de producerar litet mera och ställer in några extra kor kan de få en högre kvot, och då blir deras gård mera värd. Jag tycker att det är väldigt olyckligt. Det strider mot de tankar som utgör grunden för EU:s jordbrukspolitik på mjölkområdet och för all del också på andra områden, där man har tilldelat sig områden, basareal, antal djur eller som i det här fallet en kvot. Jag anser att det är uteslutet att tro att vi nationellt skulle kunna få en större mjölkkvot.

Anf. 54 GUDRUN LINDVALL (mp)

Fru talman! Är det inte så, Margareta Winberg, att den kvot som vi tittade på 1991–1993 egentligen var ganska liten, bl.a. beroende på att många gårdar låg litet lågt de åren t.ex. på grund av leukosprogrammet? När de sedan började återfå den produktion de hade haft innan de gick in i leukosprogrammet har de hamnat på en annan nivå. Därför räcker dessa 3,3 miljoner ton inte till.

De bönder som i dag tyvärr drabbas är de bönder som av olika skäl låg på en lägre nivå i början av 90-talet än vad de har gjort förr eller senare. De bönder som gick med i det frivilliga leukosprogrammet är en stor grupp som vi nog skulle ha behövt diskutera och kompensera när vi sökte landskvoten. Det här är en utveckling som borde ha varit väntad, eftersom leukosprogrammet var så intensivt just under de här åren.

Ett annat sätt är att se om det finns någon möjlighet att förändra fördelningen av kvoten så att de här bönderna inte missgynnas. Det kanske också är möjligt. Jag vill veta om det är tänkbart.

Anf. 55 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Det är säkert så som Gudrun Lindvall säger att kvoten drogs ner något på grund av de här leukosprogrammen. Men den stora delen i det här sammanhanget var de bönder som utökade. Det gjorde de trots många varningar. På ett sätt kan man säga att dessa bönder har varit osolidariska. Nu räcker kvoten inte riktigt till. Man måste se över det här.

I den eventuella nya fördelningen av kvoter måste man titta särskilt på dem som har utökat. De kanske skall ha ett större avdrag därför att de har spekulerat. Det här gäller en del av dem – alla har inte gjort det. Det är en möjlig väg.

En annan möjlig väg är att man gör ett avdrag för alla initialt, för att få plats med det som riksdagen har prioriterat och möjligen med dem som har drabbats av leukos i sin verksamhet. Till detta får vi återkomma inom några veckor.

Anf. 56 GUDRUN LINDVALL (mp)

Fru talman! Jag tolkar detta som att det finns en stor förståelse hos jordbruksministern, Jordbruksdepartementet och Jordbruksverket för att bönder vilkas djur drabbats av leukos är en grupp som i dag drabbas

hårt vid fördelningen av kvoten och att man är villig att se över om det finns en möjlighet att se till att denna grupp inte orättfärdigt drabbas. Är det riktigt?

Prot. 1994/95:85

4 april

Svar på frågor

Anf. 57 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Jag sade i mitt svar: "Ett skäl till extra tilldelning vid omprövning skulle kunna vara att djurbesättningen har drabbats svårt av leukos." Längre än så vill jag i dag inte gå i form av löften.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1994/95:415 om stöd till fäbodbruket

Anf. 58 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Ragnhild Pohanka har frågat mig om vilka åtgärder jag tänker vidta för att skydda och undanta fäbodbruket från EU:s fyrkantiga regler.

Visst kan EU:s regler betraktas som krångliga och till synes onödigt detaljerade. I flera fall är det fråga om obligatoriska regler för medlemsstaten. Det är en svensk målsättning att i det fortsatta arbetet söka åstadkomma en så stor förenkling av regelverket som möjligt.

Vad gäller handjursbidraget skall stöd utgå om tjuren väger mer än 200 kg. Orsaken till denna regel är att man vill förvissa sig om att djuret har uppnått en viss ålder innan slakt. Denna regel är tvingande, eftersom Sverige har valt den s.k. slaktmodellen vid utbetalning av handjursbidraget.

Vad avser mjölkkvoter är EU:s bestämmelser tvingande och omfattar samtliga mjölkproducenter. Mjölkkvoterna är individuella. Det innebär att varje mjölkbonde kommer att få sin produktionskvot. Om producenten anser sig ha särskilda skäl skall Jordbruksverket göra en omprövning av sitt kvotbeslut. En sådan omprövning kommer att ske efter det att den första fördelningen av mjölkkvoter är avgjord.

Jag vill emellertid erinra om att det miljöprogram som nu diskuteras också innehåller ett omfattande delprogram för bevarandet av kulturmiljöer. Inom ramen för detta program kommer också stöd att kunna utgå till fäbodsmiljön.

Anf. 59 RAGNHILD POHANKA (mp)

Fru talman! Jag får tacka jordbruksministern för svaret, men jag är naturligtvis inte nöjd ur fäbodbrukarnas, kulturens och turismens synpunkt. Jag är allt annat än nöjd.

Frågan kan tyckas liten. Den rör bara ca 150 fäbodbrukare. Men det gäller här våra gamla rötter och våra äldsta traditioner som håller på att dö ut. De levande fäboddar som i dag finns kvar håller Sveriges äldsta tradition levande. Men fäbodfolket och fäbodbruket är mer än kultur. Det är ett sätt att leva, och dessutom en form av ekologiskt anpassat jordbruk.

När det gäller slaktvikterna är det alldeles horribelt att man skall bedöma alla djur efter samma bedömningsgrunder. Det är helt andra raser fäbodbrukarna har. De har rödkullor och hornlösa fjällkor, och de djuren väger mycket mindre. De kommer aldrig upp i 200 kg på 10 eller 23 månader. De klarar inte det, och fäbodbrukarna kan alltså inte få någonting. För att behålla genbanken är det oerhört viktigt att man ser till att få en förändring och att få ett undantag. Det går inte att få upp slaktvikterna.

Det är en praktisk nisch för människor som vill bevara kulturen. Medan djuren betar fritt i skogen enligt sedvanerätt kan man odla vinterfoder och använda det till djuren på vintern. Men ofta köper man också, eftersom man i allmänhet inte har någon maskinpark.

Jordbrukspolitik, med bl.a. handläggning av förvärvstillstånd, har gjort att det i princip är den som betalar bäst som får köpa jordbruksfastigheter. Det är också en risk för fäbodarna. Hästgårdar och fritidsbostäder prioriteras framför fortsatt småjordbruk. Fäbodbruket utgör, som jag tidigare sade, den sista utposten för svensk rödkulla, fjällko och lantrasgetter i ursprunglig miljö.

Anf. 60 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Jag börjar med det som Ragnhild Pohanka sade sist, dvs. att jordförvärvslagen ger marken och gården till den som betalar bäst. Förvärvstillstånd är trots allt förknippat med ett bosättningskrav i våra glesbygder, och såvitt jag förstår ligger fäbodarna i glesbygder. Det var inte riktigt korrekt det som sades.

Jag är inte så bekymrad för dessa fäbodar. I det delprogram som vi har lämnat till Bryssel, och som omfattar 100 miljoner, finns dessa väldigt väl representerade. Just denna kulturmiljö, fäbodbruksmiljö, är ett exempel på vad man kan använda dessa pengar till, och det har vi också skrivit. Jag är faktiskt inte bekymrad över det.

Dessutom är miljöprogrammet i övrigt skräddarsytt för animalieproduktion som kräver bete. Det kräver ett inhägnat område. Men även där tror jag att fäbodar skall kunna komma i fråga.

Det finns ett annat delprogram inom miljöprogrammet där användningen av utrotningshotade husdjur ingår. De raser som Ragnhild Pohanka nämnde ingår såvitt jag förstår i denna del. Det finns många olika delar som man ändå kan se positivt på. Att vi sedan skall försöka ändra reglerna är en annan sak. Det är ett arbete litet mer på sikt.

Anf. 61 RAGNHILD POHANKA (mp)

Fru talman! Själva gårdarna som man äger är oftast så små att det är mycket lätt att få köpa in dem från fäbodbruket. Djuren betar ju fritt i skogen enligt sedvanerätt. För den mark där de betar kan man inte få några som helst bidrag, eftersom det ofta är ris- och myrmarker, och det godkänns inte för betesrätt.

Att inhägna marken är i dagens läge helt omöjligt. Djuren går fritt i skogen och söker sig föda. Det är djur som kommer hem automatiskt av sig själva på kvällen. Det går inte att inhägna dem.

Det ger en viss öppning med de olika bidragen, vilket jag tycker är positivt, eftersom det är bråttom. Genomsnittsåldern på fäbodbrukare är 60 år. Det finns en hel del unga människor som skulle vara intresserade av att börja. Det finns 150 brukare, och det finns kanske 20–30 som står på kö. Det är en stor andel. Men de törs inte med dessa regler.

Sedan får fäbodbrukarna inte heller djurstöd, eftersom småbrukare måste ha minst tio modertackor för att få djurstöd.

Anf. 62 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att jag inte tror att vi är så oense. Vi skall titta på detta och göra vad vi kan. Jag är också angelägen om att denna kulturmiljö skall kunna bevaras.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1994/95:421 om flygplats i Pajala

Anf. 63 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Fru talman! Ulf Kero har frågat mig om jag är beredd att med arbetsmarknadspolitiska medel medverka till att en flygplats etableras i Pajala.

Jag anser att det är angeläget att östra Norrbotten får effektiva kommunikationer. Dessa är en förutsättning för att regionen skall kunna fortsätta bygga upp sitt näringsliv och för att människor skall få en möjlighet att stanna kvar, arbeta, bo och leva i området.

Pajala kommun har fått avslag från Luftfartsverket på sin ansökan om att få bygga en trafikflygplats. Kommunen har därefter överklagat beslutet till regeringen. Ärendet bereds för närvarande i Kommunikationsdepartementet. Jag anser att det inte är möjligt att diskutera finansieringsfrågan förrän regeringen fattat beslut i tillståndsfrågan.

Anf. 64 ULF KERO (s)

Fru talman! Jag får tacka arbetsmarknadsministern för detta svar. Skogen har i olika former länge varit den stora arbetsgivaren i detta område. Det är den inte längre. Därför är den här frågan så viktig för oss i arbetet att få ett förändrat och starkare näringsliv i detta område.

Jag vill konkretisera mig, och jag frågar därför arbetsmarknadsministern: Om regeringen fattar ett annat beslut än Luftfartsverket, är då arbetsmarknadsministern beredd att delta och diskutera finansieringen av en trafikflygplats i Pajala?

Anf. 65 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Fru talman! Först kan det vara viktigt att uppmärksamma att just Pajala kommun var den kommun i Norrlands inland som var först ute med att ställa om sitt näringsliv från jord- och skogsbruk beroende till den nya dataindustrin. Pajala är ett av de starka dataindustrifästena i Norrland. Det har man lyckats med trots att Pajala ligger väldigt långt bort från närmaste flygplats.

Jag tog del av företagarnas klagan där uppe för ett tag sedan. De sade att det inte längre var möjligt att fortsätta så här. De hade t.o.m. själva fått ordna ett flygstråk på Torne älv som bara fungerar under vinterhalvåret.

Ulf Keros fråga var: Om regeringen skulle säga ja till Pajala kommun när det gäller frågan om trafikflygplats, är då regeringen beredd att medverka till att klara finansieringen? Länsstyrelsen i Norrbotten och också Länsarbetsnämnden har varit väldigt positiva till att använda en del av länsanslaget för finansieringen.

Mitt svar är att jag naturligtvis är beredd att medverka därest vi kommer fram till att vi skall släppa fram en flygplats i Pajala. Finansieringen för Pajala skall klaras på samma sätt som för andra kommunala flygplatser. Men först skall vi avgöra frågan om vi skall släppa fram en flygplats.

Anf. 66 ULF KERO (s)

Fru talman! Jag hör att arbetsmarknadsministern har följt det senaste som har hänt i kommunen. Man har använt en isbana på Torneälvens is i arbetet för företagen som behöver denna service och utveckling av näringslivet i kommunen.

Jag får därför tacka för svaret som jag har fått av arbetsmarknadsministern.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1994/95:400 om kärnsäkerhet i Östeuropa

Anf. 67 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)

Fru talman! Bodil Francke Ohlsson har frågat utrikesministern vilka riktlinjer regeringen har för det svenska arbetet med kärnsäkerheten i Östeuropa. Frågan har överlämnats till mig.

De svenska bidragen till kärnsäkerhets- och strålskyddsinsatser i Central- och Östeuropa har främst koncentrerats till åtgärder för att snarast möjligt åstadkomma en så hög säkerhet som möjligt i befintliga kärnkraftverk som inte kan stängas omedelbart av energiskäl.

Stödet ges huvudsakligen i form av teknisk rådgivning, expertstöd och andra former av kunskapsöverföring, stöd till säkerhetsmyndigheter samt till upphandling och installation av säkerhetsutrustning i kärnkraftverken. Stödsinsatser ges även till strålskyddsåtgärder, hantering och omhändertagande av kärnavfall, förbättrad beredskap mot radiologiska olyckor och förbättrad kontroll av kärnämnen.

Förutsättningarna för Sveriges liksom övriga västländers finansiella satsningar och stödprogram på reaktorsäkerhetsområdet är att de kärnkraftverk som inte håller eller bedöms kunna uppnå internationellt accepterad säkerhetsnivå skall stängas så snart som möjligt och ersättas av andra produktionsformer. Ett led i detta arbete är också att stödja satsningar på energieffektiviseringar och miljöanpassning av energisystem.

Det finns i dag inom ramen för multilaterala organ planerade projekt där man uppnår en avsevärd höjning av säkerhetsnivån inom kärnkraftsproduktionen i ett land genom att göra vissa nyinvesteringar. Som ett exempel kan nämnas den aktionsplan som gruppen G 7 fastlagt för att åstadkomma en stängning av Tjernobylverket i Ukraina. Denna plan, som samtliga EU-länder har ställt sig bakom, innefattar investeringshjälp för att färdigställa två tre kärnkraftverk av modernare konstruktion som ersättning för det energibortfall som en stängning av Tjernobyl innebär för Ukraina.

Som ett annat exempel kan nämnas det föreslagna Mochovceprojektet i Slovakien, där färdigställandet av två modernare reaktorer knyts till stängningen av två mindre säkra reaktorer i drift i Bohunice.

EBRD:s medverkan i Mochovce bereds sedan en tid tillbaka på basis av ett mycket omfattande utredningsmaterial. Denna beredning av projektet pågår fortfarande. Det är först när beredningsarbetet slutförts som vi från svensk sida kommer att kunna ta ställning i själva låneärendet.

Anf. 68 BODIL FRANCKE OHLSSON (mp)

Fru talman! Jag är helt på det klara med att dessa säkerhetsåtgärder är viktiga. De ligger direkt i vårt intresse eftersom vi är i riskzonen. Vi tillhör de närmast drabbade om någonting skulle hända.

Jag tackar för svaret. Jag ville helt enkelt veta hur man ställde sig.

Jag trodde att vårt beslut att avveckla kärnkraft delvis skulle påverka oss när vi är med om dessa kärnsäkerhetsåtgärder. Jag trodde t.ex. att våra insatser varken direkt eller indirekt skulle få bidra till en ökad kärnkraftsproduktion i dessa länder eller ge upphov till nya kärnkraftverk.

Jag ser av svaret att det gäller två tre kärnkraftverk i stället för Tjernobyl och två moderna reaktorer i Slovakien. Man gör alltså fem nya satsningar. Jag trodde inte att Sverige skulle gå med på att förmera kärnkraften eller gå in på att modernisera. Det är inte fråga om att modernisera – man bygger ju helt nya reaktorer där.

Jag skall inte ta den debatten här. Jag ville bara ha klara linjer för hur Sverige ser på frågan. Jag tackar så mycket.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1994/95:403 om Kuba

Anf. 69 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)

Fru talman! Inger Koch har frågat om den socialdemokratiska regeringen kommer att inleda ett nära samarbete med den kubanska regeringen.

Regeringen beslutade den 9 februari i år att återuppta det biståndssamarbete som den förra regeringen avbröt. Orsaken till detta är att vi anser att ett sådant samarbete främjar en demokratisering på Kuba.

Det är inte fråga om att återgå till det omfattande bistånd som vi hade på 70-talet. Då var Kuba ett s.k. programland i biståndshänseende, med ett brett samarbete inom många sektorer av samhällslivet. Nu gäller det att återuppta samarbetet med Kuba för ett program som gäller kursverksamhet, stipendiatutbyte och forskningssamarbete.

Vi vill inte diskriminera Kuba på ett orimligt sätt i förhållande till andra länder i tredje världen. I stället vill vi ha kontakter och utnyttja dessa på ett konstruktivt sätt.

Regeringen anser att BITS-finansierade kurs- och stipendieverksamheter i Sverige kan vara ett positivt inslag i en strävan att främja större öppenhet, demokrati och respekt för mänskliga rättigheter på Kuba. För att åskådliggöra detta kan jag berätta att BITS nu bjuder in kubanska deltagare till exempelvis kurser i mänskliga rättigheter, fredsfrågor samt journalistik och demokrati.

I dagarna befinner sig också en delegation från SAREC här i Sverige på Kuba för att göra en total utvärdering av allt tidigare forskningssamarbete mellan svenska och kubanska forskningsinstitutioner. Man kommer då att gå igenom de 21 projekt som Sverige tidigare har gett stöd till – många av dem inom medicinsk forskning, t.ex. rörande cancer och vaccinframställning.

SAREC kommer att redovisa sin utvärdering före sommaren. På basis av den kommer regeringen att ta ställning till det fortsatta stödets inriktning och omfattning.

Anf. 70 INGER KOCH (m)

Fru talman! Jag ber att få tacka biståndsministern för svaret på min fråga.

Kuba är en av de få kvarvarande diktaturerna i världen med en statschef som vid upprepade tillfällen förklarat att han inte har några planer på att överge den förda politiken, som innebär ett hårt politiskt förtryck av landets medborgare.

Det bekräftas också i en rapport från FN:s särskilde rapportör för Kuba. Han finner situationen när det gäller brott mot mänskliga rättigheter oacceptabel. Regimen utövar en omåttlig kontroll av ideologiska skäl över människors dagliga liv i skolor, på arbetsplatser och i hemmen. Rätten att uttrycka sig fritt, organisera fackföreningar och ifrågasätta Fidel Castros regim existerar inte.

Rapporten är full av exempel på hur människor arresteras och döms till långa fängelsestraff när de försökt utöva dessa mänskliga rättigheter. Åsiktskontrollen, angiveri, avskedande och förtryck har skapat en stor frustration i samhället.

I svaret säger biståndsministern att det tänkta samarbetet skulle främja en demokratisering på Kuba. Anser biståndsministern verkligen att ett samarbete med enpartiregimen är att stödja en demokratisk process som för närvarande inte ens existerar? Det tror jag inte att det förtryckta kubanska folket tycker.

Anf. 71 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)

Fru talman! Jag tror att det kubanska folket anser att det är riktigt att omvärlden håller kontakt med deras land, med deras forskningsinstitutioner, kulturarbetare och andra. Det finns inget värre öde i dagens läge än att ett slags Berlinmur sänks mitt i Karibiska havet och isolerar det kubanska folket från kontakter med omvärlden.

Jag kan också meddela fru Koch att en av de största biståndsgivarna till Kuba just nu är den europeiska unionen. Med de mycket försiktiga åtgärder som vi har vidtagit i det här skedet skulle man kunna säga att det rör sig om en moderat EU-anpassning om man så vill.

Det finns dessutom ett mycket starkt affärsintresse för Kuba just nu. I nästa vecka reser en svensk delegation till Kuba. Det är representanter för 10–12 företag. De följer i spåren från affärsdelegationer från Frankrike, England, Italien, Tyskland och Kanada – alla med borgerliga regeringar som också stöder den här verksamheten. Jag menar inte att vi skall följa efter detta. Det är ju fria företag. Men jag tycker inte att det är riktigt att bryta en isolering som främst isolerar det kubanska folket och gagnar regimen. Vi kommer på det här sättet att modest bryta isoleringen när det gäller vetenskapligt samarbete och kultursamarbete.

Anf. 72 INGER KOCH (m)

Fru talman! Jag antar att biståndsministern har läst den resolution som FN:s MR-kommission antog nyligen. Där uttrycker man stor oro över de fortsatta kränkningarna av de fundamentala mänskliga fri- och rättigheterna och uppmanar regimen att samarbeta med FN och med den särskilda rapportören. Han har ju hittills inte ens tillåtit att besöka landet.

Jag anser att det bästa sättet att för närvarande stödja det kubanska folket är att stödja de oppositionella demokratiskt sinnade krafterna i Kuba i stället för att etablera ett samarbete med regimen eller med statliga kubanska myndigheter.

Anf. 73 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)

Fru talman! Vi delar den syn som kommer fram i rapporten från FN:s rapportör om de mänskliga rättigheterna. Vi anser att det är fråga om ett både-och. Man bör vara kritisk i fråga om den politiska utvecklingen när det gäller de mänskliga rättigheterna och demokratin på Kuba och samtidigt ha kontakter med demokratiska krafter och stödja samarbete på vetenskaps-, kultur- och forskningsområdet.

Anf. 74 INGER KOCH (m)

Fru talman! Jag håller med biståndsministern om detta med kontakterna. De är oerhört viktiga. Men just nu, med en regim som inte ens tillåter FN:s utsända att besöka landet, tycker jag att kontakterna med myndigheterna bör vara minimala. I stället skall vi stödja den opposition som ändå finns på Kuba, som biståndsministern sade, för att vi så småningom förhoppningsvis skall kunna se den demokratiska utveckling, och även den ekonomiska utveckling, som vi alla vill se på Kuba.

16 § Svar på fråga 1994/95:408 om stöd till demokratisk utveckling i Armenien

Anf. 75 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)

Fru talman! Tone Tingsgård har frågat mig vilket stöd regeringen förutser till den demokratiska utvecklingen i Armenien.

Jag delar frågeställarens uppfattning att den demokratiska situationen i Armenien inte är tillfredsställande. Som exempel kan nämnas att president Ter-Petrosjan i slutet av december ingrep mot ett av de ledande oppositionspartierna, ARF (Armenian Revolutionary Federation), vars verksamhet förbjöds. I samband med detta greps flera partiföreträdare och ett antal tidningar stängdes. I början av januari suspenderades genom domstolsbeslut partiets verksamhet för sex månader.

Det är en viktig uppgift för världssamfundet och Sverige att verka för att utveckla demokrati och demokratiska principer i länderna i det forna Sovjetunionen. Inför de parlamentsval som skall hållas i Armenien den 5 juli har EU, med mycket aktivt stöd av Sverige, i kontakter med den armeniska regeringen betonat vikten av att de demokratiska principerna följs. Internationella organ som Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa står till förfogande och bör utnyttjas för råd och stöd.

De medel som står till förfogande för samarbetet med länderna i Central- och Östeuropa är begränsade, varför en geografisk prioritering är nödvändig för oss. Sverige är en naturlig samarbetspartner för länderna i området kring Östersjön.

Ett instrument som gagnar demokratisk utveckling är uppbyggnad av ett lands institutioner. Som medlemmar i Europeiska unionen sedan årsskiftet har vi nu också möjlighet att medverka i unionens samarbetsprogram med Armenien. EU:s s.k. TACIS-program är utformat för att bygga upp institutioner och för att överföra kunskap. Sålunda har unionen genom sitt program lagt upp ett stödprogram för Armenien som omfattar sektorer såsom energi, företagsutveckling och uppbyggnad av sociala säkerhetsnät. Hittills har TACIS-programmet bidragit med närmare 10 miljoner ecu, dvs. 95 miljoner kronor, till projekt i Armenien. Europarådet har bidragit med seminarier riktade till Armenien i frågor rörande medborgarskapslagstiftning.

Sverige lämnar ett betydande katastrofbistånd. Det stödet kanaliseras via de FN-organ som verkar i Armenien. Dessutom stöds Armenien bilateralt genom ett nyligen påbörjat projekt där Statens Räddningsverk skall bidra med att bygga upp Armeniens nationella räddningstjänst. I projektet planeras utbildning av armenier, och Sverige kommer att lämna utrustning.

Sverige har således genom insatser inom Europeiska unionen, bilaterala program och genom katastrofbistånd ett engagemang för Armeniens demokratiska och ekonomiska utveckling.

Anf. 76 TONE TINGSGÅRD (s)

Fru talman! Jag ber att få tacka biståndsministern för svaret. Det är ju en ganska utförlig redovisning av Sveriges engagemang när det gäller Armenien. Samtidigt måste jag konstatera att som man frågar får man svar.

Jag har ju kanske formulerat min fråga litet vitt. Jag försökte att hänga upp den på propositionen om Östeuropasamarbetet. Jag kan i och för sig förstå resonemanget om att Sverige är en naturlig samarbetspartner för länderna i Östersjöområdet. Vad jag egentligen tänkte på, men inte skrev, var passusen som handlar om ett stöd till parlamentariker och de politiska partierna.

Jag menar att detta är mycket väsentligt just nu inför det förestående parlamentsvalet. Skall jag tolka svaret så att man skall tänka sig den geografiska begränsningen även för det? Går det en gräns där även när det gäller det stödet om t.ex. det socialdemokratiska partiet skulle vilja skicka en grupp?

Anf. 77 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)

Fru talman! Som framgick av mitt svar finns det, trots våra begränsade resurser och vår koncentration på vårt närområde och Ryssland, ganska omfattande kontakter, men då framför allt genom EU:s program. Det ger oss en extra dimension att ha tillgång till dessa resurser.

Men när det gäller mindre program av den omfattning som antydts här med parlamentarikerutbyte inför ett förestående val ser jag inga svårigheter att vidga ramarna för samarbetsområdena. Den här typen av utbyte förekommer ju på många håll.

Anf. 78 TONE TINGSGÅRD (s)

Fru talman! Jag är mycket nöjd med svaret. Jag ställde frågan för att få ett svar och inte för att föra en debatt. Jag är glad över att det här engagemanget finns. Jag vet att jag har många armeniska vänner som också blir glada över att få den här redovisningen och det här svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1994/95:417 om Nicaragua och demokratin

Anf. 79 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)

Fru talman! Lena Klevenås har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att inte den ökande fattigdomen i Nicaragua skall hota den demokratiska processen.

Situationen i Nicaragua ger anledning till oro. Den långvariga ekonomiska krisen är en mycket viktig förklaring därtill. En annan faktor, nära sammanhängande, är historien om hårda, ibland våldsamma mot-sättningar i landet.

De många årens tillbakagång har medfört att landet är det efter Haiti fattigaste landet i världsdelen. Nedgången måste brytas för att de fattiga skall få det bättre och för att säkra den demokratiska utveckling-

en. Tecken på förbättringar finns. Förra året uppnådde Nicaragua för första gången på mer än tio år tillväxt i ekonomin. Varaktig tillväxt kräver fortsatta strukturella reformer.

Sverige har, som bekant, under många år aktivt stött demokratin och fattigdomens bekämpning. Detta långsiktiga stöd kommer att fortsätta. En ny s.k. landstrategi inriktad på demokratisk utveckling, ekonomisk reaktivering och social utjämning förbereds.

Nicaragua är också ett av de allra mest skuldtunga länderna i världen. Ansträngningar pågår, med aktivt svenskt stöd, för att försöka samla givare, inte minst EU, och kreditinstitut till en samordnad aktion i syfte att en gång för alla reducera de skulder Nicaragua har till affärsbankerna.

Även mer direkta insatser till stöd för den demokratiska processen krävs. Sverige ger bl.a. bistånd till att stärka högsta domstolen och högsta valrådet.

På inbjudan av Nicaraguas regering ingår Sverige, tillsammans med andra länder med förtroende på alla sidor i Nicaragua, i en vängrupp med syfte att stödja övergången mot fred, demokrati och utveckling. I landet bidrar vängruppen för närvarande med att söka lösa upp de lösningar som blockerar samarbetet mellan presidenten, regeringen och parlamentet.

Anf. 80 LENA KLEVENÅS (s)

Fru talman! Jag tackar bistandsministern för svaret.

Jag vet att bistandsministern har varit engagerad i den demokratiska processen i Nicaragua, och jag förstår att han delar oron för situationen. Jag återger några rader ur ett tal som bistandsministern höll för knappt två månader sedan: Man kan fråga sig hur mycket fattigdom som demokratin tål, hur mycket underutveckling som den globala säkerheten tål.

Jag är djupt oroad över allvaret i situationen. När FN i sina rapporter konstaterar att det största hotet mot det demokratiska systemet inte är politiska konflikter utan den försämring av levnadsstandarden som får folk att tappa förtroendet för demokratin och dess institutioner, tycker jag att det är den *early warning* som vi pratar så mycket om.

Vi borde reagera när man uppnått något så fint i ett land som en demokratisk utveckling och en situation där den politiska friheten aldrig har varit större, där situationen för mänskliga rättigheter aldrig har varit större, men där de ekonomiska problemen samtidigt är så allvarliga. 24 % av barnen går inte längre i skolan. Barnadödligheten ökar. Sjukhusen har inte lakan i sängarna.

Freden och den ro som ändå är förhållandevis ganska stor i landet beror på en lång tradition av att människor klarar av att organisera sig. Man har social disciplin och solidaritet. Men när detta hotas därför att fattigdomen är så desperat kan jag inte låta bli att säga att det är olyckligt att vi från svensk sida drar ned på biståndet och att vi skall kanalisera en viss del av det via EU. Det oroar mig att jag inte ser att EU ökar sitt bistånd med samma proportioner som vårt bidrag till EU. I stället kanske det här bara försvinner liksom i ett svart hål.

Anf. 81 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)

Fru talman! Jag fick inte riktigt klart för mig vad det svarta hålet är.

Jag besökte själv Nicaragua i februari och undertecknade fem avtal på de områden som jag nämnt i svaret. Det visar på ett fortsatt mycket starkt engagemang från vår sida när det gäller samarbetet mellan Sverige och Nicaragua.

Vidare verkar vi mycket aktivt för att lösa situationen med de oerhörda skulder som tynger ner landet. Det förmodligen största problemet nu är att Nicaragua har en mycket stor utlandsskuld som det måste betala av på.

Där hoppas vi att vi inom kort skall kunna få till stånd en lösning. Sverige kommer under denna månad att förbereda ett betalningsbalansstöd till Nicaragua i nämnda riktning.

När det gäller EU och Nicaragua tror jag inte att det är fråga om ett svart hål – om det nu var det som Lena Klevenås menade. Tvärtom finns det en mycket aktiv spansk kommissionär som är ansvarig för Latinamerika, Manuel Marín. Han känner starkt för Nicaraguas ytterst svåra situation. Jag tvivlar inte på att vi tillsammans skall kunna göra de insatser som även Lena Klevenås åstundar.

Anf. 82 LENA KLEVENÅS (s)

Fru talman! Jag känner till EU:s engagemang beträffande Nicaragua och är glad över initiativen här när det gäller att stödja rättssystemet, att försöka hjälpa till med skuldlättnader osv. Men en mening i svaret oroar mig: "Varaktig tillväxt kräver fortsatta strukturella reformer." Jag hörde ett *dock* som inte finns med i texten. Det lät, tycker jag, nästan som om biståndsministern menade *tyvärr*. I så fall delar jag den uppfattningen.

Tyvärr har de strukturella reformerna gjort att mycket av de sociala framstegen beträffande bättre skolundervisning, hälso- och sjukvård osv. nu försvinner. Man kräver ju via Världsbanken och IMF ytterligare nedskärningar i den statliga budgeten. Matproduktionen t.ex. har fallit. I den analys som görs för att utvärdera det svenska biståndet skriver man just att de här framstegen fanns tidigare men att de nu försvinner.

Finns det inget annat sätt att bistå än att sätta svångrem på ett land som faktiskt inte har något socialt skyddsnät och inte heller något välfärdssystem?

Anf. 83 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)

Fru talman! Jag var inte medveten om att jag hade med mig någon svångrem när jag var där nere i februari. Tvärtom erbjöds ett generöst samarbete på nicaraguanernas villkor.

När det gäller strukturanpassningar och den mening i svaret som Lena Klevenås åberopar tänker jag t.ex. på nödvändigheten att lösa jordreformsfrågorna och att få en lagstiftning så att man vet vad som gäller – inte minst för utländska investerare, som Nicaragua också behöver.

Vi skulle inte vilja medverka till reformer som ytterligare spår på den extrema fattigdom som så många nicaraguaner lever under. Det kan jag försäkra.

Anf. 84 LENA KLEVENÅS (s)

Fru talman! Det är just strukturanpassningsprogrammen som kanske gör att den extrema fattigdomen breder ut sig. Jag skulle vilja att vi kanske bättre analyserade de krav som vi ställer på ett sådant land som Nicaragua för att landet skall få bistånd.

Avslutningsvis vill jag fråga biståndsministern om kvinnornas situation. Jag har läst i ett tal att det finns särskilt goda förutsättningar för att främja kvinnornas deltagande i Nicaragua. Jag delar den bedömningen, men jag undrar om systemet med lån till de små jordbruksföretag som finns i vissa delar av världen är något som Sverige tänker stödja i Nicaragua.

Anf. 85 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)

Fru talman! Vi bearbetar just nu en landstrategi för Nicaragua. Där ingår också just *gender*-aspekten och kvinnornas utsatta situation. Av de 1,3 miljarder extremt fattiga människorna i världen är ju 70 % kvinnor. Den nya svenska regeringens biståndsprogram kommer att genomsyras av hänsynen till denna snedfördelning mellan män och kvinnor. Därför kan det mycket väl bli tal om det som Lena Klevenås pratar om.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1994/95:412 om avvisning av bosnien-kroater

Anf. 86 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Fru talman! Ragnhild Pohanka hänvisar till ett brev från Kroatiens utrikesminister Mate Granic angående operationer av den jugoslaviska armén och frågar mig om jag mot bakgrund av dessa uppgifter kommer att ompröva beslutet att avvisa bosnien-kroater.

Jag vill börja med några kommentarer.

Ragnhild Pohanka skriver i sin fråga att trupper från den jugoslaviska armén nu är placerade i östra Slovenien. Jag utgår från att hon menar östra Slavonien, som ju ligger i Kroatien. Vidare vill jag för Ragnhild Pohanka påpeka att det var regeringen, inte jag ensam, som i tre vägledande avgöranden fattade beslut om avvisning av bosnien-kroater till Kroatien.

När det sedan gäller frågan om att ompröva de av regeringen fattade besluten vill jag upplysa Ragnhild Pohanka om att regeringen inte har möjlighet att ompröva dessa. Regeringen kan endast besluta i de ärenden som överlämnas av Invandrarverket eller Utlänningsnämnden. Jag vill dock påpeka att regeringen, liksom Invandrarverket och Utlänningsnämnden, mycket noga följer utvecklingen i hela f.d. Jugoslavien. Skulle det vara så, att de förutsättningar som var för handen när regeringen fattade sina beslut ändras, vet jag att Invandrarverket och Ut-

Anf. 87 RAGNHILD POHANKA (mp)

Herr talman! Jag vill tacka för svaret och för invandrarministerns tålmod att besvara mina upprepade frågor om liknande fall. Min fråga föranleds av den öppning som invandrarministern gav i debatten förra veckan, att om något dramatiskt hände i Kroatien skulle frågan omprövas.

Det ställs naturligtvis frågor till invandrarministern om ifall det finns en möjlighet att ändra beslutet som gäller bosnier med kroatiska resedokument. Det är egentligen det de har, eftersom vistelseorten är Bosnien. Det är detta frågan i själva verket handlar om.

Kroatien och Kosovo är krutdurkar som ännu inte exploderat. Jag, bosnierna och alla deras förespråkare vädjar ännu en gång: Avvakta åtminstone med avvisningen av bosnier med kroatiska pass!

De som bor i Bosnien och vid krigsskådeplatser har det naturligtvis fruktansvärt. Där ger vi och skall ge humanitär hjälp och bistånd. Men dessa ca 5 000 bosnier som är i Sverige är vårt eget ansvar. Det är därför jag vädjar.

Jag anser också att det har hänt något dramatiskt. Det hände någon dag innan vi hade den förra debatten. Alla partier fick tydligen ett fax om truppsammandragningarna. Explosionsrisken har ökat där nere. Det menar jag är så pass dramatiskt att åtminstone en avvaktan vore rimlig. Jag tror att alla partier var överens om att man här mycket väl kunde tillämpa tillfälliga uppehållstillstånd, uppskjuten utvisning eller någonting sådant. Där var enigheten stor mellan partierna, vilket alltså skulle kunna föranleda en inhibition av avvisningarna.

Det finns vad jag kan förstå av svaret inte någon öppning för detta, vilket gör mig smått förtvivlad.

Anf. 88 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Herr talman! Jag måste återigen påpeka för Ragnhild Pohanka att jag eller regeringen inte kan gå in i det här ärendet. Vi har i tre ärenden fattat ett beslut som är praxisstyrande. Det beslutet kan vi inte ändra.

Vad det nu handlar om är att myndigheterna har fått ett besked om, precis som den förra borgerliga regeringen fattade beslut om, att den gamla praxisen som gällde innan vi fattade beslutet också skall gälla efter det att vi fattade beslutet. Det är den enkla innebörden i detta.

Nu är det Statens invandrarverk och Utlänningsnämnden som, i enlighet med de praxisbeslut som är till vägledning för dem, har att bedöma varje ärende individuellt, fatta beslut i enlighet med den lagstiftning som vi har och sedan meddela de besluten till de berörda människorna. Så är det.

Jag kan alltså inte gå in i detta, får inte gå in i detta i det här läget, utan bara om myndigheterna överlämnar nya ärenden till oss för vägledande beslut.

Då har vi sagt så här i olika sammanhang. Vi skickar inte människorna till Bosnien, vi skickar de här personerna till Kroatien. Det är

Svar på frågor

vad det handlar om. Vi har en praxis i vår hantering sedan 1993, att inte återsända personer till Bosnien. Det gäller också de här personerna.

Självklart skulle vi heller inte acceptera om kroaterna återsände personer till Bosnien. Då är det våra myndigheters sak att omedelbart se detta och att agera.

Om Kroatien hamnar i krig och det finns personer här i Sverige som vid ett återvändande till Kroatien skulle riskera att inkallas i krigstjänst mot sin vilja, skulle vi kunna hamna i en situation där myndigheterna har att lägga också det till grund för en prövning av om dessa människor får stanna eller inte i vårt land. Så är regelverket, och det vet också Ragnhild Pohanka.

Anf. 89 RAGNHILD POHANKA (mp)

Herr talman! Det ser inte ut som om vi skulle påverka situationen just nu, vare sig invandrarministern eller jag. Men vi hoppas att våra myndigheter ser farorna och riskerna och blir restriktiva när det gäller att återsända människor.

Vi återsänder inte direkt till Bosnien, jag vet det. Vi behöver inte ta om debatten vi förde förra onsdagen. Men de som har sin förra vistelseort i den del av Bosnien som inte är serbkontrollerad riskerar att få åka tillbaka. Om man inte blir värvad i Kroatien så blir man väl värvad i Bosnien. Vi kan inte påverka de sakerna. Det kan vi lämna därhän.

Jag ser med mycket stor ängslan och oro på att människor skickas tillbaka till de förhållanden som råder där nere, när vi har möjlighet att skydda dem. Det gäller 2 000 barn också. De har upplevt helvetet en gång och så kanske de återvänder och får uppleva det igen.

Anf. 90 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Herr talman! Jag vill för det första gärna upplysa Ragnhild Pohanka igen om att av de tre ärenden som regeringen tog ställning till befanns att dessa människor inte hade skyddsbehov som behövde täckas i Sverige, utan de fick sitt skyddsbehov täckt i Kroatien. Därav fattade vi det beslut som vi gjorde.

För det andra förbereder vi för närvarande diskussioner och förhandlingar med den kroatiska regeringen. De kommer kanske att äga rum inom loppet av några veckor. De kommer att handla om återvändarfrågor. Vi får se vad de förhandlingarna resulterar i. Det är vad jag kan säga. I övrigt har jag inget mer att tillägga i den här frågan just nu.

Anf. 91 RAGNHILD POHANKA (mp)

Herr talman! Vi har olika uppfattning om hur det blir för dem som återvänder. Det har olika delegationer som har varit där nere också. Vi står här och har helt enkelt olika uppfattning i den här frågan. Jag anser riskerna vara mycket större än vad invandrarministern tycker. Där får vi väl sluta för i dag, på var sin ståndpunkt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 92 Statsrådet ANNA HEDBORG (s)

Herr talman! Gullan Lindblad har frågat mig vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att komma till rätta med fusk rörande bidragsförskott.

Bidragsförskotten är en viktig del av samhällets stöd till ensamförlärdar och deras barn. Det är självfallet viktigt, bl.a. ur rättvisesynpunkt, att bidragen verkligen kommer dem till godo som de är avsedda för. Att fusk med bidragsförskott eller andra ekonomiska stödssystem måste motarbetas på alla sätt är därför självklart.

Lagstiftningen när det gäller bidragsförskott är utformad så att bidragsförskott givetvis inte utgår om biologiska föräldrar lever tillsammans. Det är Riksförsäkringsverkets och de allmänna försäkringskassornas skyldighet att se till att denna lagstiftning efterlevs. Det är därför bra att kassorna vidtar kontrollåtgärder, naturligtvis med beaktande av rimliga krav på integritet för de berörda familjerna.

Försäkringskassorna har ofta svårigheter att bevisa att samlevnad förekommer. Underhållsbidrags- och bidragsförskottsutredningen -93 har i sitt betänkande (SOU 1995:26) som överlämnades i förra veckan lämnat förslag som förskjuter bevisbördan så att den bidragssökande i tveksamma fall åläggs att visa att samlevnad inte förekommer. Om det vid remissbehandlingen inte redovisas starka invändningar mot förslaget kommer jag att föreslå regeringen att ett förslag med denna inriktning föreläggs riksdagen snarast möjligt.

Anf. 93 GULLAN LINDBLAD (m)

Herr talman! Tack för svaret, fru statsråd. Bakgrunden till min fråga är att försäkringskassan i min hemstad Karlstad kommit på ett omfattande bedrägeri vad gäller bidragsförskotten. Rena skenskilmässor har förekommit i akt och mening att uppbära bidraget. 82 misstänkta fall har granskats och 24 av dessa har fått sina bidrag indragna. Fallen av rent bedrägeri rör sig alltså om ca 30 %, som jag ser det – en mycket hög siffra.

Kontrollen i de här ärendena har gjort att man har kunnat spara in 1 miljon kronor. Dagens Nyheter av den 29 mars säger: Om man utgår från att karlstadbor – vilket jag hoppas – inte är mer benägna för bedrägeri än andra kan kostnaderna för samhället uppskattas till ett par miljarder kronor om året. Detta är uppseendeväckande.

Så småningom har vi alltså ett förslag att vänta. Jag hoppas att denna femte utredning som jag kan räkna upp kommer att resultera i att det verkligen kommer ett förslag på bordet. Ett par saker har vi moderater föreslagit riksdagen, nämligen att vi skall låta försäkringskassan fastställa underhållsbidraget, så att man inte har två huvudmän på den sidan, och att man tar bort den automatiska kopplingen mellan underhållsbidraget och bidragsförskottet. Bara detta skulle göra att man finge en bättre tingens ordning.

Jag delar naturligtvis uppfattningen att de som behöver bidraget också skall ha det. Men jag tror att vi kan vara eniga om att om vi är

Svar på frågor

strängare när det gäller vem som får bidrag, får vi också en allmän uppslutning kring våra sociala bidragsförskott och alla förmåner.

Anf. 94 Statsrådet ANNA HEDBORG (s)

Herr talman! Gullan Lindblad och jag är alldeles överens om att fusk skall beivras. Det råder ingen tvekan om den saken. Dock tror jag att man kan konstatera att karlstadborna inte är så benägna att fuska som den här siffran skulle kunna påskina, om det var en alldeles genomsnittlig siffra.

Försäkringskassan i Karlstad har haft ett särskilt projekt för att spärra fusk med bidragsförskott. Det har utförts på så sätt att man har tagit ut ett antal misstänkta fall, 82 stycken, och kontrollerat dem. Då har man fått denna höga siffra på 29 % av fallen där man har kunnat göra någonting åt fuskets och dra in bidragsförskottet. Den siffran säger naturligtvis ingenting om den totala storleken på bidragsfuskets. Skulle det vara bara dessa som fuskade i Karlstad, skulle det bara motsvara 1,5 % av alla bidragsförskott. Den siffran kanske inte heller avspeglar storleken på bidragsfuskets. Man har ju inte gjort någon allmän kontroll, så att man vet det.

Det hindrar inte att allt fusk är av ondo. Det är givetvis viktigt att man funderar noga över vad som skall göras. Frågan om bidragsförskottet kommer på bordet. Vi skall samla ihop alla de gamla utredningarna och alla goda förslag och återkomma i den frågan. Det är fattat ett beslut om att spara 700 miljoner på bidragsförskotten. Det skall ske genom att man bl.a. skapar ett system som är betydligt mera robust.

Anf. 95 GULLAN LINDBLAD (m)

Herr talman! Det är viktigt att man beivrar allt som kan betraktas som manipulation eller fusk inom försäkringssystemen. Jag vill erinra om att ett enigt utskott häromåret gav regeringen till känna att en rad åtgärder måste vidtas för att bekämpa allt som kan betraktas som någon form av fusk inom försäkringssystemen. Det är bra att det kommer ett förslag.

När man nu har gjort en speciell kontrollinsats har det visat sig att man har fått fram mycket graverande siffror. Jag vet att Växjö-kassan gjorde en speciell insats häromåret, som visade ungefär samma resultat. Jag skulle vilja fråga om inte statsrådet är beredd t.o.m. till särskilda projekt för kassorna med ökade kontrollinsatser, så att de verkligen ökade sin kontrollverksamhet. De har fått så många förändringar på senare år att de har svårt att fullfölja kontrolluppgiften. Jag tror att en viss insats där kanske skulle kosta något, men den skulle ge miljoner, kanske miljarder till staten. Dem behöver vi sannerligen nu, i rådande ekonomiska situation.

Anf. 96 Statsrådet ANNA HEDBORG (s)

Herr talman! Det besvärligaste fuskproblemet förefaller vara att par påstår att de har flyttat isär, trots att de i realiteten fortsätter att leva ihop. De fuskar med hjälp av skenskrivningar av den ena föräldern på andra adresser än den riktiga, t.ex. i sommarstugan, hos någon kompis

eller liknande. Detta problem finns både i bostadsbidragssystemet och bidragsförskottssystemet.

Försäkringskassorna har i delar av landet gjort systematiska ansträngningar för att motverka skenskrivningar med bostadsbidragsgivningen som bas. Riksförsäkringsverket har för avsikt att sprida just dessa särskilda satsningar till resten av landet. Att man har bostadsbidraget som utgångspunkt spelar ingen praktisk roll. Lyckas man motverka fusk på den sidan minskar automatiskt fusket med bidragsförskotten också. Det är ett sätt att ge sig på denna typ av problem.

Prot. 1994/95:85

4 april

Svar på frågor

Anf. 97 GULLAN LINDBLAD (m)

Herr talman! Varje sätt att motverka rena bedrägerier är välkommet, för att vi skall kunna behålla respekten för våra försäkringar.

Jag hoppas att statsrådet inte tar alltför stor hänsyn till eventuell skrikande remissinstanser. Jag erinrar mig häromåret, när det var en departementspromemoria som gick ut. Det blev då braskande rubriker i en stor dagstidning: Nu tar ni bort guldkanten i vår tillvaro. Då handlade det faktiskt om kvinnor med en inkomst på 17 000–18 000 kr i månaden. Förslaget var att man skulle göra en omfördelning, så att de som allra bäst behövde bidragsförskottet skulle få det. Låt oss icke lyssna till dylika rop! Kom med detta förslag! Jag tror att det är mycket viktigt, som en pekpinne om att man måste vara ärlig när det gäller att uppbära någon form av stöd från samhällets sida.

Anf. 98 Statsrådet ANNA HEDBORG (s)

Herr talman! På den punkten råder ingen som helst skillnad oss emellan. Jag anser att legitimiteten i våra system tillhör det absolut viktigaste som finns. Fusk ingår inte i det som höjer någon legitimitet, tvärtom. Vi kommer att göra vad vi kan åt denna fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1994/95:406 om missbruket av anabola steroider

Anf. 99 Statsrådet ANNA HEDBORG (s)

Herr talman! Ulrica Messing har frågat socialminister Ingela Thalén vad hon avser att göra för att öka kunskapen om missbruket av anabola steroider och därmed intensifiera det förebyggande arbetet mot ett fortsatt missbruk. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Sedan december 1994 arbetar en utredning med frågor som rör dopning. Av utredningens direktiv framgår att den skall göra en allsidig översyn av dopningsproblemets omfattning och karaktär, följer av missbruk på kort och lång sikt samt bedöma behovet av ökade informationsinsatser. Bl.a. skall utredningen studera närmare om det finns en koppling mellan missbruket av dopningsmedel och annat missbruk och våldsbrott och vilka ytterligare insatser mot missbruket som be-

hövs. Sådana insatser kan vara att kriminalisera det icke-medicinska och icke-vetenskapliga bruket av dessa medel, ökade möjligheter till provtagning och ökade internationella insatser för att stoppa insmugglingen av dessa medel.

Utgångspunkten för utredningens arbete är en noggrann genomgång av den faktiska kunskapen om dopningsmedlen och deras medicinska och psykologiska verkningar. Utredningen kommer att ta del av tillgänglig forskning och analysera vilka slutsatser som kan dras. En kunskapssammanställning på området kommer att presenteras antingen separat eller i samband med att utredningen lämnar sina förslag.

Anf. 100 ULRICA MESSING (s)

Herr talman! Jag vill börja med att tacka för svaret. Missbruket av anabola steroider är fortfarande ett relativt okänt missbruk, som vi vet ganska litet om. Ofta har missbruket av anabola steroider kopplats samman med idrottsrörelsen, där det framför allt är unga pojkar som tar anabola steroider för att orka pressa sig själva till det yttersta. Nu är det inte så enkelt som att missbruket kan tillskrivas bara idrottsrörelsen. Det kanske snarare är så att idrottsrörelsen till viss del kan styra och kontrollera det missbruk som sker inom idrottsrörelsens verksamhet, men att det också långt utanför idrottsrörelsens gränser nu sprider sig ett ökat missbruk, som också kryper längre ner i åldrarna. Det tycker jag att vi har kunnat se i höstens och vinterns rapporter om ökade våldsamheter. Där kan man ana att ett missbruk av anabola steroider finns med i bilden. Det kanske också är ett blandmissbruk, av amfetamin, sprit och anabola steroider, som gör att det våld som förekommer är mycket brutalare och grövre än tidigare, även om människor inte slåss mer än vanligt.

Den motion jag lade fram förra året har landat i en utredning. Det tycker jag är jättebra. Jag tror att utredningen kommer att få anledning att titta på många olika problem. En sak som är viktig är att polisen, de sociala myndigheterna och andra som jobbar nära de problem som finns i dag försöker kartlägga dem. Där har man redan nu stött på patrull. Vi vet ganska litet om hur utbrett problemet är. En av anledningarna är att det i dag inte finns några juridiska möjligheter till provtagning när man har anledning att tro att bruk av anabola steroider finns med i bilden då brott begås eller andra våldsamheter sker. För att nå bättre resultat och kunna greppa helheten behöver forskningen en möjlighet att ta prover för att kunna kartlägga missbruket och tillföra utredningen sitt arbete.

Anf. 101 Statsrådet ANNA HEDBORG (s)

Herr talman! Det är sant att det finns ganska många oroande uppgifter om att missbruket breder ut sig utanför idrottsrörelsen och det som har direkt samband med träning, gym och annat – att det används som en ren kick. Det är naturligtvis en oerhört allvarlig utveckling i så fall. Sedan tillhör det i och för sig pjäsen att det är svårt att vara riktigt säker på i vilken grad det är de anabola steroiderna som är upphov till våldsamheter. Man kan möjligen säga att det kanske inte spelar så stor roll,

om det bakom ett missbruk av anabola steroider finns ett missbruk av knark och nästan alltid dessutom ett missbruk av alkohol. Men det behöver inte sägas att det inte förbättrar situationen. Dessutom finns ingen anledning att godta ett missbruk av anabola steroider.

Den fråga som utredningen har att se på är hur man effektivt bekämpar bruk och missbruk av anabola steroider. Det är just det utredningen får lov att se över – vilka åtgärder som är effektiva och som kommer att kunna leda till att man kan minska bruket. Vi får avvakta och se vilket resultat utredningen kommer fram till.

Anf. 102 ULRICA MESSING (s)

Herr talman! Vi vet att det i dag finns mängder av experter i form av forskare, folk från BRÅ, Socialstyrelsen och polisen, kliniska farmakologer osv. som kan dessa frågor och som samarbetar för att försöka få till stånd ett nät som visar hur omfattande missbruket är. Det är inte alls så säkert att det är så omfattande – att så skulle vara fallet kan vara en bild som lyfts fram. Vi har inte något grepp om hur många missbrukarna är.

Vore det inte rimligt att ge möjligheter till exempelvis provtagning och intervjuer med människor hos vilka man kan ha anledning att misstänka att denna typ av missbruk är med i bilden – t.ex. i samband med häktning – för att kartlägga missbrukets förekomst? Uppgifter härifrån kunde sedan tillföras till utredningsarbetet. Vad gäller alkoholmissbruket vet vi att det finns ett klart samband mellan alkohol och förhöjd brottsfrekvens, men om det finns ett sådant samband också när det gäller missbruk av t.ex. anabola steroider vet vi inte ännu.

Anf. 103 Statsrådet ANNA HEDBORG (s)

Herr talman! Ja, det är viktigt att veta mera, och det som utredningen nu gör är att försöka ta reda på vad man över huvud taget vet i dag. Den skall sedan lägga fram de förslag som den finner viktiga och nödvändiga för att man skall kunna få reda på det som man inte vet i dag. Det behövs trots allt en lagstiftning i botten för att man skall ha rätt att göra provtagningar av detta slag. Den frågan får alltså tas upp vidare i det sammanhanget.

Jag tror också att man kanske inte behöver veta så rasande mycket för att vara överens om att det offentliga samtalet om det här missbruket under alla förhållanden behöver skärpas. Det är ju oerhört viktigt att försöka få ut till unga pojkar att detta faktiskt inte är som att kaka godis. Man gör här farliga saker med sin kropp. Man vet att även om det är svårt att exakt identifiera hur farligt det här missbruket är vad gäller våldsbrottsligheten, är det i varje fall farligt för dem som utövar det. Det är viktigt att unga pojkar i tid får veta detta. Detta bör bli en del av samhällets preventiva arbete i missbruksfrågor över huvud taget.

Anf. 104 ULRICA MESSING (s)

Herr talman! Vi är helt överens om att informationen är viktig, och jag bidrar gärna med det som jag kan för att sprida kunskaper på området. I den utredning som redovisades i tidskriften Källa nr 43 förra året

och som var rubricerad Liten, större, störst görs kopplingen att missbruket av anabola steroider litet grand kan ses som killarnas svar på tjejernas anorexia, dvs. som ett uttryck för en ganska tydlig kroppsfixering vilken hänger ihop med många andra saker som sker parallellt i vårt samhälle. Jag tror att det kan ligga mycket i det.

Om jag förstått statsrådet rätt får vi avvakta vad utredningen säger i frågan om det kan bli en kriminalisering på detta område. Först därefter kan man ge forskarna utvidgade möjligheter, inte dessförinnan.

Anf. 105 Statsrådet ANNA HEDBORG (s)

Herr talman! Vad gäller utvidgning av de lagliga möjligheterna måste vi avvakta utredningens resultat. Däremot pågår det redan ett arbete i den andra delen, som handlar om att jobba med frågorna och att få in dem i samtalet med unga människor och med människor i riskzonen. Folkhälsoinstitutet arbetar aktivt med förebyggande insatser mot dopning och finansierar också Dopingjouren på Huddinge sjukhus. Det har dessutom en dialog med olika intressenter som tull, polis, skola, Riksidrottsförbundet m.fl. Det är viktigt att man arbetar med information, samtal och kampanjer tillsammans med alla dessa organ. Det råder ingen tvekan om att man behöver angripa detta missbruk, oavsett hur utbrett det är. Att det över huvud taget finns är tillräcklig anledning här till.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
1994/95:140 till lagutskottet

22 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Propositioner
1994/95:170 Digitala ljudradiosändningar
1994/95:172 Komplettering av normgivningsbemyndigandena i kapitaltäckningslagen m.m.
1994/95:186 Ändringar i fartygssäkerhetslagen (1988:49)
1994/95:187 Vissa inkomstskattefrågor
1994/95:191 Partsställningen i mål enligt yrkestrafiklagen
1994/95:201 Avisering av folkbokföringsuppgifter

Skrivelse
1994/95:163 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) år 1994

Motioner

med anledning av prop. 1994/95:155

Investeringar i arrendejordbruket m.m.

1994/95:L25 av Bengt Silfverstrand m.fl. (s)

1994/95:L26 av Tanja Linderborg m.fl. (v) 1994/95:L27 av Lennart

Brunander och Marianne Andersson (c)

1994/95:L28 av Göte Jonsson m.fl. (m)

1994/95:L29 av Yvonne Ruwaida och Marianne Samuelsson (mp)

Justitieutskottets betänkanden

1994/95:JuU14 Anslag till polisväsendet, m.m.

1994/95:JuU15 Anslag till domstolsväsendet, m.m.

Kulturutskottets betänkanden

1994/95:KrU15 Övergripande kulturfrågor

1994/95:KrU16 Allmän kulturverksamhet, m.m.

1994/95:KrU18 Muséer m.m.

1994/95:KrU19 Kulturmiljövård

Utbildningsutskottets betänkande

1994/95:UbU10 Anslag till skolväsendet, m.m.

Jordbruksutskottets betänkanden

1994/95:JoU14 Statsbudgeten för budgetåret 1995/96

(Miljödepartementet)

1994/95:JoU15 Ändringar i växtskyddslagen, m.m.

Näringsutskottets betänkande

1994/95:NU17 Vissa bankfrågor

Skatteutskottets betänkande

1994/95:SkU33 Anslag till Tullverket, m.m.

23 § Anmälan om fråga

Anmäldes att följande fråga framställts

den 4 april

1994/95:424 av *Lars G Linder* (s) till miljöministern om insamlingen av glas m.m.

Frågan redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 april.

Prot. 1994/95:85
4 april

24 § Kammaren åtskildes kl. 16.14.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början t.o.m. 18 § anf 86 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LISBETH HANSING ENGSTRÖM

/Barbro Nordström

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om frågestunden den 18 april	1
3 § Meddelande om svar på interpellation	1
4 § Svar på fråga 1994/95:414 om ersättning till vittnen	1
Anf. 1 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	1
Anf. 2 RAGNHILD POHANKA (mp)	2
5 § Svar på fråga 1994/95:418 om utredning av påstådd rasdiskriminering.....	3
Anf. 3 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	3
Anf. 4 ULLA HOFFMANN (v)	3
Anf. 5 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	4
Anf. 6 ULLA HOFFMANN (v)	5
6 § Svar på fråga 1994/95:419 om kostnaderna för vissa materielbeslut.....	5
Anf. 7 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s).....	5
Anf. 8 Förste vice talman ANDERS BJÖRCK (m).....	5
Anf. 9 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s).....	6
Anf. 10 Förste vice talman ANDERS BJÖRCK (m).....	6
Anf. 11 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s).....	6
Anf. 12 Förste vice talman ANDERS BJÖRCK (m).....	6
Anf. 13 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s).....	7
Anf. 14 Förste vice talman ANDERS BJÖRCK (m).....	7
Anf. 15 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s).....	7
7 § Svar på frågorna 1994/95:420 och 422 om budgetutfal- let för Försvarsmakten budgetåret 1993/94 m.m.	7
Anf. 16 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s).....	7
Anf. 17 Förste vice talman ANDERS BJÖRCK (m).....	8
Anf. 18 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s).....	9
Anf. 19 Förste vice talman ANDERS BJÖRCK (m).....	9
Anf. 20 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s).....	10
Anf. 21 Förste vice talman ANDERS BJÖRCK (m).....	10
Anf. 22 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s).....	10
Anf. 23 Förste vice talman ANDERS BJÖRCK (m).....	11
Anf. 24 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s).....	11
8 § Svar på fråga 1994/95:407 om Fehmarn Bält- förbindelsen	11
Anf. 25 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)....	11
Anf. 26 KERSTIN WARNERBRING (c).....	12
Anf. 27 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)....	13

Anf. 28	KERSTIN WARNERBRING (c)	13
Anf. 29	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)....	13
Anf. 30	KERSTIN WARNERBRING (c)	14
Anf. 31	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)....	14
Anf. 32	KERSTIN WARNERBRING (c)	14
Anf. 33	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)....	14
9 §	Svar på fråga 1994/95:380 om importen av isländska hästar.....	15
Anf. 34	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).	15
Anf. 35	MARGARETA ISRAELSSON (s).....	15
Anf. 36	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).	16
Anf. 37	MARGARETA ISRAELSSON (s).....	16
Anf. 38	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).	17
Anf. 39	MARGARETA ISRAELSSON (s).....	17
10 §	Svar på fråga 1994/95:409 om EU och grönsaksodling-en.....	17
Anf. 40	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).	17
Anf. 41	SVEN BERGSTRÖM (c).....	18
Anf. 42	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).	18
Anf. 43	SVEN BERGSTRÖM (c).....	18
Anf. 44	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).	19
Anf. 45	SVEN BERGSTRÖM (c).....	19
Anf. 46	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).	19
11 §	Svar på fråga 1994/95:413 om fördelningen av mjölk-kvoter	19
Anf. 47	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).	19
Anf. 48	GUDRUN LINDVALL (mp).....	20
Anf. 49	TALMANNEN.....	20
Anf. 50	GUDRUN LINDVALL (mp).....	20
Anf. 51	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).	21
Anf. 52	GUDRUN LINDVALL (mp).....	21
Anf. 53	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).	21
Anf. 54	GUDRUN LINDVALL (mp).....	22
Anf. 55	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).	22
Anf. 56	GUDRUN LINDVALL (mp).....	22
Anf. 57	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).	23
12 §	Svar på fråga 1994/95:415 om stöd till fäbodbruket.....	23
Anf. 58	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).	23
Anf. 59	RAGNHILD POHANKA (mp)	23
Anf. 60	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)..	24
Anf. 61	RAGNHILD POHANKA (mp)	24
Anf. 62	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).	25
13 §	Svar på fråga 1994/95:421 om flygplats i Pajala.....	25
Anf. 63	Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	25

Anf. 64 ULF KERO (s)	25
Anf. 65 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	25
Anf. 66 ULF KERO (s)	26

Prot. 1994/95:85
4 april

14 § Svar på fråga 1994/95:400 om kärnsäkerhet i Östeuropa.....26

Anf. 67 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	26
Anf. 68 BODIL FRANCKE OHLSSON (mp)	27

15 § Svar på fråga 1994/95:403 om Kuba.....27

Anf. 69 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	27
Anf. 70 INGER KOCH (m).....	28
Anf. 71 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	29
Anf. 72 INGER KOCH (m).....	29
Anf. 73 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	29
Anf. 74 INGER KOCH (m).....	29

16 § Svar på fråga 1994/95:408 om stöd till demokratisk utveckling i Armenien.....30

Anf. 75 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	30
Anf. 76 TONE TINGSGÅRD (s).....	31
Anf. 77 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	31
Anf. 78 TONE TINGSGÅRD (s).....	31

17 § Svar på fråga 1994/95:417 om Nicaragua och demokratin.....31

Anf. 79 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	31
Anf. 80 LENA KLEVENÅS (s)	32
Anf. 81 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	33
Anf. 82 LENA KLEVENÅS (s)	33
Anf. 83 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	33
Anf. 84 LENA KLEVENÅS (s)	34
Anf. 85 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	34

18 § Svar på fråga 1994/95:412 om avvisning av bosnienkroater34

Anf. 86 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	34
Anf. 87 RAGNHILD POHANKA (mp)	35
Anf. 88 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	35
Anf. 89 RAGNHILD POHANKA (mp)	36
Anf. 90 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	36
Anf. 91 RAGNHILD POHANKA (mp)	36

19 § Svar på fråga 1994/95:404 om fusk med bidragsförskott.....37

Anf. 92 Statsrådet ANNA HEDBORG (s)	37
Anf. 93 GULLAN LINDBLAD (m).....	37
Anf. 94 Statsrådet ANNA HEDBORG (s)	38
Anf. 95 GULLAN LINDBLAD (m).....	38

Anf. 96 Statsrådet ANNA HEDBORG (s).....	38
Anf. 97 GULLAN LINDBLAD (m).....	39
Anf. 98 Statsrådet ANNA HEDBORG (s).....	39
20 § Svar på fråga 1994/95:406 om missbruket av anabola steroider	39
Anf. 99 Statsrådet ANNA HEDBORG (s).....	39
Anf. 100 ULRICA MESSING (s).....	40
Anf. 101 Statsrådet ANNA HEDBORG (s).....	40
Anf. 102 ULRICA MESSING (s).....	41
Anf. 103 Statsrådet ANNA HEDBORG (s).....	41
Anf. 104 ULRICA MESSING (s).....	41
Anf. 105 Statsrådet ANNA HEDBORG (s).....	42
21 § Hänvisning av ärende till utskott.....	42
22 § Bordläggning	42
23 § Anmälan om fråga	43
1994/95:424 av <i>Lars G Linder</i> (s) till miljöministern om in- samlingen av glas m.m.....	43
24 § Kammaren åtskildes kl. 16.14.	44